

fókuszban a bölcsesség

Mindennapi Salamonok
Jogodban áll hallgatni
Vezess, hogy vezethessek

élő víz

Pásztorból fotós
„Mégis-szeretetem” kísér
A csodák valódi célja

híd

evangélikus missziói magazin

**A felülről kapott
bölcsesség meglátja
Isten munkáját
ebben a világban.**

20. oldal

2025. II. szám
misszio.lutheran.hu

Tartalom

Fókuszban: a bölcsesség

- 3 **Bevezető** / Györi Gábor Dávid
- 4 **Mozaik** / Szeverényi Jánosné
- 6 **Mindennapi Salamonok** / Balczó Mátyás
- 7 **Ő a kezdet és a vég** / Stifner-Kóháti Dorottya
- 8 **Ötpontos használati utasítás a mesterséges intelligenciához a Bibliából** / Marossy Attila
- 10 **A mi bölcsességünk és az MI bölcsessége** / Szakács Tamás
- 11 **Vezess, hogy vezethesek** / Süki Szilvia
- 12 **Körkérdés a Csodálatos Tanácsosról**
- 13 **Kérés az öregséghez** / Áprily Lajos
- 14 **„Jól van, Mama...”** / Csadó Balázs
- 15 **„A bölcsesség kezdete az Úrnak félelme...”** – Tanárnői gondolatok Ittész Szilvia
- 16 **Légy csendben, és várj az Úrra!** / Menyes Gyula
- 17 **A bölcsesség szeretete és a szeretet bölcsessége** / Kovács László

8.

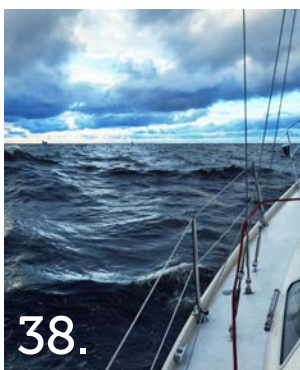
21.

- 18 **A példabeszédek bölcsessége, nem törvények** / Szabados Ádám
- 19 **Jogodban áll hallgatni** / Rab Ferenc
- 20 **Bölcs dolog-e a reménység a misszióban?** / Deák László
- 21 **„A keresztről szóló beszéd...”** / Gerőfiné dr. Brebovszky Éva
- 22 **Reformatori bölcsesség**
- 23 **Bölcsök köve** / Jorsits Attila
- 24 **Gyermekebölcsességek**
Könyvajánló
- 25 **Imádkozzunk!**
Rejtvény

- 26 **Videóajánló**
- 27 **Bolondok aranya** / Louie Giglio

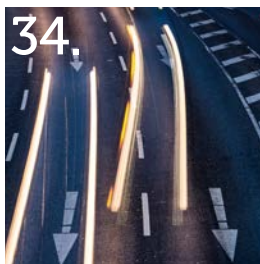
Élő víz

- 28 **Kitekintés** / Kis Ferenc Balázs
ÉLETUTAK – Pásztorból fotós / Gábor Levente
- 30 **RÁDIÓMISSZIÓ – „Mégis-szeretetem” kísér** / Erdészné Kárpáti Judit
- 32 **BESZÁMOLÓ – Újratervezés: konferencia Piliscsabán** / Szeverényi János
Missziói otthon Felvidéken
- 33 **KÜLMISSZIÓ – Tíz disznó a menyasszonyért, és mopani kukac ebédre** / Dr. Bálint Zoltán

38.

- 34 **APOLÓGIA – Milyen alapon állítjuk, hogy csak egy út van?**
Szalai András
- 36 **INTERJÚ – Amerikába mentem, mesterségem címere...**
Muzslai-Bízik Bencze
- 38 **MINDENNAPI TEOLÓGIA – A csodák valódi célja** / Garádi Péter
- 39 **Berlini mozaik**

34.

híd
evangelikus missziói magazin

Kedves Olvasónk!

A Híd magazin szerkesztése és jövőjének tervezése során fontosak számunkra az olvasói visszajelzések. Kérjük, hogy segítsé a jövőbeli szolgáltatunkat egy kérdőív kitöltésével!

Megteheti ezt gyorsan és egyszerűen egy online felületen is, így azonnal eljutnak hozzánk a válaszai, vagy pedig a mellékelt lapon, postai úton továbbítva nekünk.

Köszönettel: a Híd magazin szerkesztői

<https://forms.gle/gxYm4Ty3meFVywyf7>

Cimlapfotó: Gábor Levente (bemutatókötés és további fotók a 28–29. oldalakon)

Impresszum

híd

Evangelikus missziói magazin
2025. II. szám
Megjelenik negyedévente

HU ISSN 1787–5749

Kiadó:

Evangelikus Missziói Központ –
Magyar Evangelikus Rádiómisszió
2081 Piliscsaba, Széchenyi u. 8–12.

Szerkesztőségi iroda:

Evangelikus Missziói Központ
1085 Budapest, Üllői út 24.
Telefon: 06 1 400 3057
E-mail: evmis@lutheran.hu
Honlap: misszio.lutheran.hu
Számalszám: 11716008–20157087

Felelős szerkesztő:

Györi Gábor Dávid
E-mail: david.gyori@lutheran.hu

Munkatársak:

Bakay Péter, Balog Eszter,
Erdészné Kárpáti Judit,
Farkas Charlotte, Kis Ferenc Balázs,
Stifner-Kóháti Dorottya,
Szeverényi Jánosné

Tördelés:

Mészáros Péter

Illusztrációk: 123rf.com

Nyomdai kivitelezés:

Pauker-Holding Kft.
Felelős vezető: Vértés Dániel
www.pauker.hu

Egy szám ára: 600 Ft
Előfizetési díj egy évre: 2400 Ft
Megrendelhető a kiadónál.

Az Evangelikus Élet hetilapban elhelyezett példányok ingyenesek.

Adományokat kérünk és elfogadunk.

magyar
nyomdaipari szövettség
NYOMDA- ÉS PAPÍRIPARI SZÖVETSÉG

Az internet hírei között találtam: hat éve vették fontolóra Csehországban, hogy egy területet visszaalakítsanak vizes élőhellyé. Mire a mérnökök megtervezték, és a bürokrácián is végiment az ügy, addigra a környéken élő hódok megépítették a szükséges gátakat. A szakemberek meglepődve tapasztalták, hogy a rágcsálók mindent elkészítettek, ami a tervekben szerepelt, ráadásul kreatívabban, a domborzati viszonyokra jobban ráérezve oldották meg a feladatot, mint a műszaki szakemberek. Emlékeztetett ez a történet arra, hogy nagyszerű műszaki megoldásaink általában a teremtett világban fellelhető ötletek lemásolására épülnek, amelyekben az egyszerűség, a célszerűség és a szépség egészen fantasztikus, zseniális módon kapcsolódnak össze. Hála a Teremtő bölcsességének.

Négy fényes pont az égen. Az egyik legismertebb – bár jórészt csak a déli féltekéről látható – csillagkép: a Dél Keresztje. Négy pontnál nem kell több egy kereszt megrajzolásához. És egy ilyen egyszerű szimbólum elég ahhoz, hogy a Biblia üzenetének lényegét maradéktalanul összefoglaljuk. Ehhez képest hatvanháromezer-hétszázhetvenkilenc ívből áll össze az a látványos ábra, amely képszerűen szemlélteti a Biblia önmagán belüli keresztthivatkozásait – legalábbis azokat, amelyeket az ábrát készítő bibliatudósok már felfedeztek... Színesen szól ez a szövevényes kép arról, hogy a Szentírás – azaz Isten szavának – tanulmányozása, értelmezése, összefüggéseinek csak a feltárása is mennyire meghaladja nemcsak egy ember, de az emberiség szellemi kapacitásait. És akkor arról még nem is beszéltünk, hogy János az evangéliuma végén jelzi: végső soron éppen ezért Isten nem is írtott meg mindent. Éppen elég ez számunkra... S mégis, ha a lényegét szeretnénk megragadni, nincs szükségünk többre, mint a két egymást metsző vonalra.

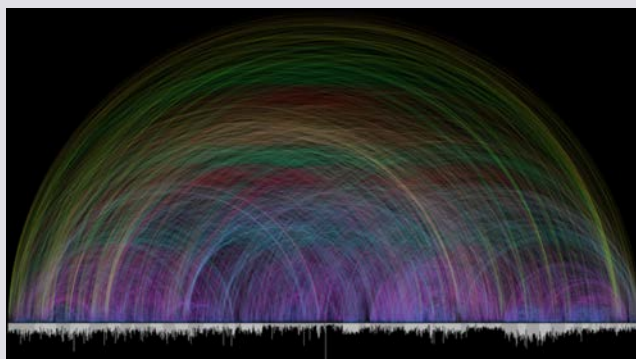
Reggeli áhítatot tartottam az általános iskolában. Ez jellemzően párbeszédesebb formában történt, amiben az alsós korosztály még nyitottan és aktívan részt vesz. Már nem emlékszem, mi volt az aktuális történet, az illusztráció és a kérdésfelvetés. De arra igen, hogy egy második kisserác olyan tömören, mégis a lényegét megragadóan és teologikusan foglalta össze az aznapi üzenetet az alkalom harmadik percében, hogy azt mondtam: ennél többet én sem tudok erről mondani... Persze azért elmondtam, amivel még készültem, ha már órákon át izzadtam, hogy valahogy megértem és megértessem a lényegét. De azóta is ott van bennem ennek az élménye.

„Magasztallak Atyám, hogy elrejtetted ezeket a bölcses és értelmesek előtt, és felfedted a kicsinyeknek.” (Mt 11,25)

Hogy mi az igazi bölcsesség? Az esetek jó részében talán csak ennyi: jókor s jól megragadni a *lényeg*et.

GYŐRI GÁBOR DÁVID

Mozaik

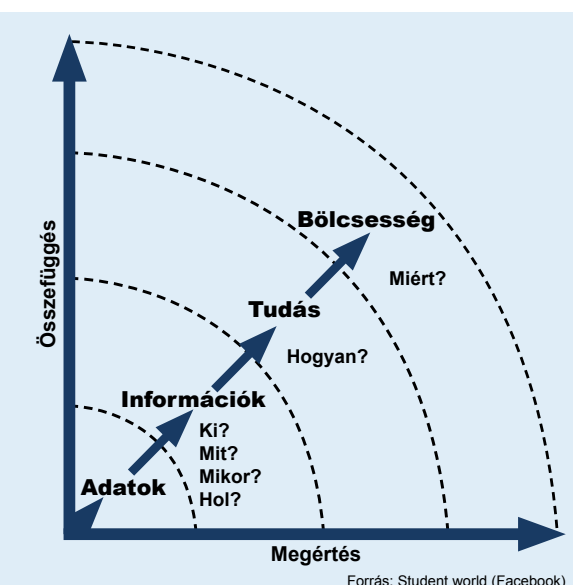

Bölcsesség?

Manapság túl porosnak, misztikusnak, átfogónak hangzik. Megszoktuk, hogy olyan korban élünk, amelyben maximum egy szűk területen vagyunk képesek szakértelemmel bírni, míg más kérdések kapcsán könnyen elveszünk az információk áradatában. Holott a bölcsesség elérése évszázadokon keresztül az emberi élet egyik csúcsteljesítménye, végcélja volt.

Az élet értelmével és lényegével, valamint az életvezetéssel kapcsolatos ismeretek tartoznak ide. Az a tudásunk, amit az emberi természetről, az élethosszig tartó fejlődésről, az egyén és a közösség érdekeinek összehangolásáról, a szabályrendszerek és a hatalom működéséről, a kritikus életesemények lehetséges megoldási módjairól elsajátítottunk.

A bölcs emberek azért bölcsek, mert képesek figyelembe venni a történelmi, kulturális, társadalmi kontextust a saját és mások tapasztalatainak értelmezése során. Elfogadják, hogy értékülönbségek vannak az emberek között, és hogy minden csak korlátozott mértékben megismerhető: a jövő, a világ, a másik ember vagy akár saját maguk. Ezért: nyitottak a tapasztalatokra, empátikusak, önreflektívek. Képesek kezelni a bizonytalanságot, mert tudják, hogy a bizonytalanság nem átmeneti állapot, hanem az élet maga.

Forrás: Student world (Facebook)

Nem akarnak mindenáron fiatalok maradni. Minden életszakasznak megvan a szépsége, és a bölcsesség egyik jele, hogy ezeket megtanuljuk kiaknázni. Gyarapodva jönnek ki a válságokból, és képesek megőrizni a tágabb fókuszot, nem sodorják őket magukkal a rövid távú céljaik. Értelmesnek tartják az életüket. Hatékonyan szabályozzák az érzelmeiket. Ha jól megy az önszabályozás, akkor kevésbé vagyunk kiszolgáltatva a belső állapotainknak, és másokhoz is biztonságosabban tudunk kötődni.

divany.hu

Udvari bolondok a történelemben

„Kimondhatták az igazat, és nyílt sértevések is pozitív fogadtatásra találtak. A kimondott igazság, ha nem okoz sérelmet, boldoggá tehet, de ezt a képességet az istenek csak a bolondoknak adták.” (Erasmus)

A híres filozófus, Rotterdami Erasmus *A balgaság dicsérete* című, 1509-ben írt művében már beharangozta, a shakespeare-i komédia pedig híressé tette a 16–17. századi udvari bohóckodást. VIII. Henrik uralkodásától egészen az angol polgárháború kitöréséig ezernyi dokumentum említi a gyakran félkegyelműnek vagy bölcsnek titulált udvari bolondok jelenlétét az angol udvarban.

Az egy személyben showman, őszinte tanácsadó és meghitt bizalmas szerepét magukra öltő udvari bolondok a maguk sajátosan pimasz és gúnyos őszinteségével a királyi udvar álszent magatartása elé állítottak görbe tükröt – ameddig hagyták.

mult-kor.hu

A bölcsesség sokrétű dolog, de tanulható

Egyes tanulmányok a bölcsesség nem kevesebb, mint harminchárom komponensét írták le: tulajdonságokat, a gondolkodás sajátosságait, kreativitást, az élettel kapcsolatos elméleti és gyakorlati tudás meglétét. A jó hír az, hogy ezek mindegyike fejleszthető. A bölcs embernek pedig nem pusztán több van valamiből, hanem összehangoltan, integráltan tudja használni a meglévő erősségeit. A bölcsesség elsajátítása sokszor a kíváncsisággal, az önmagunk, a többi ember és a világ működésének megismerése iránti nyitottsággal kezdődik.

divany.hu

Még akkor is a Bibliából idézel, ha nem tudsz róla

A Biblia jól idézhető bölcsességek kifogyhatatlan tárháza. Ezek egy részét még azok is ismerik, akik soha nem vették kezükbe a Szentírást, ugyanis számos szólás és közmondás itt bukkant fel először.

Aki másnak vermet ás, maga esik bele. – Azaz: aki ártani akar a másinak, végül maga is megjárja, és még az is lehet, hogy pont a saját, erkölcsileg megkérdőjelezhető módszerei ütnek vissza rá. Eredetijét *A prédikátor könyvében* (10,8) találjuk, de a gondolat *A példabeszédek könyvében* (26,27) is előkerül.

Jobb adni, mint kapni. – Ha önzetlenül foglalkozunk másokkal, attól mi is egy kicsit jobb emberré válunk, azaz profitálunk az ügyletből. Az ősforrás *Az apostolok cselekedeteiben* (20,35) olvasható.

Bajban ismeredik meg a barát. – Aki mellettünk áll és segítő kezet nyújt a legsötétebb óráinkban, azt bizvást nevezhetjük igaz barátunknak. A népi bölcsesség forrása ezúttal a *Sírák fia könyve* (37,8), ami egy ún. deuterokanonikus ószövetségi irat, így a protestáns Bibliában nem szerepel.

Utolsókban lesznek az elsők. – Ez is krisztusi tanítás, amely két helyen is fellelhető *Máté evangéliumában* (19,30; 20,16).

Aki nem dolgozik, ne is egyék! – Pál apostol írja második levelében a thesszaloniaiakhoz. (2Thessz 3,10).

Aki keres, az talál. – Vagyis a kitartás előbb-utóbb meghozza gyümölcsét. *Máté evangéliumában* (7,7–11) olvashatjuk.

Nincs új a Nap alatt. – Ezt *A prédikátor könyvében* (1,9) fogalmazza meg bölcs Salamon.

Vak vezet világtalant. – Jézus így rakta helyre az álszenteskedő, túlbuzgó, képmutató farizeusokat és a magukat az igazság egyedüli letéteményeseinek tartó írástudókat (Mt 15,14).

Ki szelet vet, vihart arat. – Aki vizsályt szít, maga is háborúságba keveredik. Hóseás próféta nem egészen erre gondolt, amikor ezt leírta (Hós 8,7), hanem inkább arra, hogy hamis istenek előtt hajbókolni éppoly értelmetlen időöltés, mint szelet vetni.

Senki sem lehet próféta a maga hazájában. – A megállapítás szintén Jézustól származik (Lk 42,24).

nlc.hu

Összeállította: Szeverényi Jánosné

„Eltérni az igazságtól bármilyen személyes ügyünk reménytelibb kimenetele kedvéért soha nem lehet bölcs döntés, bármily csekély legyen is az eltérés.

Nem a mi belátásunk, helyzetértékelésünk mutathatja meg ugyanis, mi a bölcs, egyedül Isten igéjének igazsága. Isten hűségének és segítségének ígérete ebben rejlik ugyanis.

A tanítvány legbölcsebb döntése tehát, ha egyszerűen Isten igéjéhez ragaszkodik – ez időtálló igazság.”

Dietrich Bonhoeffer

Mindennapi Salamonok

A bölcs szó hallatán talán nem csak nekem ugrik be elsőre egy szemüveget viselő, könyvek előtt karosszékből üldögélő idős ember képe. A bölcsesség egyik pillére valóban a lehető legselesebb körű tudás lehet, aminek megszerzéséhez nyilvánvalóan időre van szükség. Ugyanakkor fontos megjegyezni, hogy bár a lexikális tudás hasznos, önmagában senkit nem tesz bölccsé. Öreg még nem vagyok, de közel negyvenhét év már így is adott nekem a földön, ez pedig elég volt arra, hogy saját tapasztalataimra is hagyatkozva kimondjam: a bölcsesség az igazság keresésében fogan. Abban az igazságban, amelyet akkor is szüntelenül keresünk kell, ha emberi mivoltunkból fakadó korlátaink miatt annak soha nem leszünk teljesen a birtokában.

A világnak egyetlen létező valósága van, amelynek az adott körülmények közötti legalaposabb megismerése nem lehetséges Isten számunkra megmutatott igazsága nélkül, amelyet a vele folyton perlekedő, babérjaira törő emberiség Jézus Krisztusban kapott meg. Abban a Jézusban, aki nem azt mondja, hogy ő olyan, mint az út, olyan, mint az igazság és olyan, mint az élet, hanem ő maga az: Jézus az út, az igazság és az élet. Persze a nem hívó ember nyugodtan mondhatja erre,

hogy neki ugyan mi köze van ehhez a „vallásos hóborthoz”? Miért kellene az igazságot egy, az isteni léttel, a feltámadás meséjével felruházott emberhez kötnie? De ettől még neki is érdemes életfónálként magáénak érezni az igazság megismerésének vágyát.

Mert a ma emberének információdömpinggel terhelt életében végképp nincsen esélye a világ igazságának, s így valóságának feltárására, ezzel együtt a saját és mások életét érintő bölcs döntések meghozatalára. Ugyanakkor már az is sokkal jobbá

A bölcsesség az igazság keresésében fogan.

tehetné az önmagával is folyamatos harcban álló emberiség létét, ha az egyes emberek keresnék az igazságot. **Ez a keresés, a kritikus gondolkodás iránti igény, a hamisság felismerése, annak döntéseink meghozatalából való kizárása közelebb vihet minket a bölcsességhez.**

Ennek eszközei aligha lehetnek a közösségi média elképesztő volumenű, profitorientált gazdasági óriásai, amelyek a gyanútlan felhasználókat használják vagyonszerzésre, és ezzel együtt a befolyásolási képességük növelésére. Minél többet tölt va-

laki a képernyők előtt, annál többször látja a különböző hirdetéseket. A reklámoknak jó pénzért felületet biztosító közösségi oldalaknak az a céljuk, hogy a lehető legtöbb időt lógjunk az interneten. Az ember pedig alapalkatánál fogva olyan, hogy nagyon nehezen lát be tévedéseket, mert bármilyen hiba beismerését egyfajta presztízsvesztésként éli meg. Ebből pedig az következik, hogy a valóságot hajlítja maga felé ahelyett, hogy változtatna a gondolkodásán, s ezzel együtt bátran kimondaná: elnézést, tévedtem; bocsánat, ezt rosszul láttam.

Mivel pedig az ember nem szeret, ezért nem is akar tévedni, algoritmusai segítségével a közösségi média-platformok olyan tartalmakat közvetítenek felé, amelyek abban a hamis hitben tartják, hogy ő mindent jól gondol, és ezzel az ember saját igazsága a nagybetűs IGAZSÁG-gá válik. Többek között ez vezet oda, hogy egy adott témában folytatott vitában elhangozhat a tragikomikus érv: de hát láttam a Facebookon.

Embernek milliárdjai töltenek sok időt a nekik kényelmes szellemi, lelki, értelmi burkokban, és minden perc, minden óra az ő talmi igazságait hízalja, pénz- és hatalomgyarapodást eredményez az őket virtuálisan rabul ejtő cégeknek. Miközben mi, emberek rabok vagyunk, a bölcsesség fogalmát is hajlamosak vagyunk rabul ejteni, az elvontság ketrecében tartani, pedig nagyon is gyakorlatias érvek szólnak amellett, hogy kiszabadítsuk onnan.

Mert bölcsnek lenni nem öregséget jelent, bölcsnek lenni, bölcsességre törekedni igenis vagány dolog. Ebben példa lehet előttünk Salamon király is (akinek ismertsége a „bölcs Salamon” kifejezés nyomán messze túlmutat a vallásos embereken), aki az álmában megjelenő Úrtól azt a képességet kérte uralkodásához, hogy különbséget tudjon tenni jó és rossz között. Ezzel kezdődik a bölcsesség, ami az igazság minél teljesebb megismeréséhez vezet.

Legyünk mi is Salamonok!

**BALCZÓ
MÁTTYÁS**

Ő a kezdet és a vég

„Hogy mi az idő? Ha nem kérdezik, tudom. Ha kérdezik, nem tudom.” Ez a *Szent Ágostontól* származó idézet jutott rögtön eszembe, amikor a bölcsességről kezdem el gondolkodni. És az, hogy a bölcsesség a Teremtő, Megváltó és Megszentelő Isten. Egyedül és mindörökké az ő dicsőségét hirdesse minden szó, amely megpróbál közelebb jutni a bölcs tudás forrásához és a mindenség titkaihoz.

Már a bölcsesség definícióját sem egyszerű meghatározni. A szógyarazók több pontba szedve sorolják fel, mi minden tartozik ehhez az összetett fogalomhoz. Minden kor emberét foglalkoztatta, ki a bölcs ember, milyen a bölcs élet, s annak milyen gyümölcsei vannak. Ezt jól mutatja például a *Citatum* nevű idézetgyűjtő portál, melynek 'bölcsesség' szócikke alatt 12 120 bejegyzés szerepel! Régi idők és napjaink költőit, íróit, teológusait, filozófusait, művészeit foglalkoztatta e kérdés. Joggal, hiszen az élet értékével, tartalmával, céljával van szoros összefüggésben. A világban betöltött küldetésünkkel, az élet távlatával, Isten és ember kapcsolatával. Tétje van annak, mit gondolunk erről, tétje van, hogy törekszünk-e a bölcs életre. Arra, ami több, mint okosság, ügyesség, talpraesettség, eszeség, műveltség. Mindezek elege is –

mégis más. Mondom: ha kérdezik, mi az: nem tudom...

Azt viszont annál biztosabban tudom és vallom, hogy milyen zsinórmértékre támaszkodhatom hívő emberként. Bár könyvtárnyi érdekes, frappáns gondolat született már e témában, számomra az a mérvadó, amit és ahogyan a Szentírás tanít, s amit a szentírók tartanak a bölcsességről. Persze nem elég tudni róla: olvasni, érteni, értelmezni, megszívlelni, és cselekedeteimet azon lemérni – ez bizony élethosszig tartó feladat. Az imádság, elmélyülés, élő istenkapcsolat, az igében kapott útmutatás őrzött és őriz meg attól, hogy elvessek a világ tukmálta és a magam kreálta bölcs elképzelések, jónak gondolt, de katasztrofális eredménnyel kecsegtető életvezetés bugyraiban...

Emlékszem, milyen nagy hatást tett rám, amikor teológusként először olvastam végig alaposan, jegyzetelve, aláhúzogatókkal és kiemelésekkel jelölve A példabeszédek és A prédikátor könyvét, megtanulva egyes idézeteket, keresve az összefüggéseket. Egy új világ nyílt ki előttem a Biblián belül, szédítően izgalmas és mély tudás halmaza. **Egyszerre éreztem meg az ige által Isten dicsőségének és nagyságának végtelenségét, bölcsessége határtalanságát,**

és a magam porszemnyi, tudatlan, elveszett voltát. A szomorúságot, hogy milyen sokszor tettem, szoltam ellenkezőleg, és bárcsak visszacsinálhatnám, és bölcsen dönthetnék. Erre pedig a vigasztalás is ott volt Istennél: Jézus Krisztus által szeretett, megváltott gyermeke lehetek, ő az Atyám. Szívemig ért a hitvallás, melyet a Szentírás több helyén is olvashatunk: „A bölcsesség kezdete az Úrnak féltelme” (Jób 28,28; Zsolt 111,10; Péld 1,7; 9,10; 15,33).

Nekünk, evangélikusoknak a 2025-ös év igéje is épp a bölcs élethez segítő gyakorlati tanítás: „Mindent vizsgáljatok meg: a jót tartsátok meg!” (1Thessz 5,21) A kérdést, hogy vajon mi a jó, nekünk szegezhetik őszinte érdeklődéssel vagy épp provokatívan. Hála legyen azért, hogy nem vagyunk magunkra hagyva, amikor hitvalló választ adhatunk erre a kérdésre is! Jézus Krisztus az, „Őt tette nekünk Isten bölcsességgé, igazsággá, meg-szentelődéssé és megváltássá” (1Kor 1,30).

STIFNER-
KÓHÁTI
DOROTTYA

Ötpontos használati utasítás a mesterséges intelligenciához a Bibliából

2022. november 30-án az OpenAI nevű amerikai cég elérhetővé tette a ChatGPT nevű mesterséges intelligencia modelljének 3.5 változatát. Bár a 3.5-ös változat jelentősen fejlettebb volt, mint a jelenleg elérhető modellek, intelligensnek tűnő válaszai mégis meglepték az emberiséget.

A Nagy Nyelvi Modellek (LLM-ek) családjába tartozó programok egyszerre váltottak ki csodálatot és félelmet a technológiával ismerkedőkben. A vezető modellek válaszaik jelenleg elérik az átlagos emberek válaszaik színvonalát, és már csak tökéletes, néha mesterkélt válaszaik miatt lehet gyanút fogni, hogy mesterséges intelligencia írta a szöveget.

A „csoda három napja” lassan lecseng, hozzászokunk, megtanuljuk használni. Vajon mit jelent az igeolvasó keresztyén ember számára a ChatGPT?

Az okosságon túl jöhet-e bölcsesség is a nagy nyelvi modellekből?

A bölcsesség Istentől jön, és tőle kell kérni

Az ún. bölcsességirodalom nem kizárólag az Ószövetség egyes könyveinek egyedi sajátossága, hanem az ókori Közel-Kelet irodalmának is népszerű műfaja volt. Ebben a helyzetben figyelmeztet Jakab (1,5) arra, hogy „Ha pedig valakinek közületek nincsen bölcsessége, kérje Istentől, aki készségesen és szemrehányás nélkül ad mindenkinek, és meg is kapja.” Azaz: a valódi bölcsesség nem az, ami le van írva, hanem az, ami saját magunkban megfogalmazódik; másrészt pedig a valódi bölcsességet nem bölcs guruktól, internetes okosságokból merítjük, hanem kizárólag Istentől kaphatjuk.

Ugyanez vonatkozik a Nagy Nyelvi Modellekre is: a mesterséges intelligencia összegyűr számunkra sok korábban már elmondott „okosságot”, de az igazi (erkölcsi tartalommal bíró, saját magunkévá tett) bölcsesség bennünk kell, hogy Isten Lelke által megszülessék.

A felülről való bölcsesség erkölcsi jellemzőkkel bír

Az emberek többsége összefüggésbe hozza a bölcsességet a gazdag élettapasztalatokkal, és különösen azzal, ha valaki sok nehézségen ment át. Azonban a bölcsesség önmagában nem egyszerűen az élettapasztalatok mennyiségéből fakad, hanem inkább abból, hogy az ember hogyan dolgozza fel a vele történeteket. A

bölcs(nek tartott) emberek felfedező, jelentéskereső módon dolgozzák fel a nehéz élményeiket, és ezeket személyes fejlődésükre használják fel.

Azt, hogy a bölcsesség nem első sorban mennyiségi, hanem inkább minőségi tulajdonság, Jakab levele is hangsúlyozza (Jakab 3,17): „A felülről való bölcsesség pedig először is tiszta, aztán békeszerető, méltányos, engedékeny, irgalommal és jó gyümölcsökkel teljes, részrehajlás és képmutatás nélkül való.” Az Istentől kapott bölcsesség nemcsak tudás, hanem erkölcsi tisztaság és jó cselekedetek forrása is.

Hogyan segíthetnek ebben a Nagy Nyelvi Modellek? Természetesen a múltunkat nem élhetik át helyettünk, és az abból való következtetéseket, tanulságokat is saját magunknak kell levonnunk; azonban segíthetnek nekünk új szempontokat keresni, adott élethelyzetekre konkrét megoldási javaslatokat adni. Azonban mindig szem előtt kell tartani, hogy ezek csak fejlett kereső- és asszociációs programok, amelyek számukra értelmetlen szavakat ragasztgatnak egymás mögé valószínűségi modellek segítségével. Nem a bölcsesség forrásai, és különösen nem fogják helyettünk átgondolni az életünket. Ezt a munkát nekünk kell beletennünk az életünkbe!

A Krisztusban való bölcsesség gazdagítja az embert

Czakó Gábor *Világfasírt* című esszégyűjteménye úgy mutatja be a modern tömegtársadalmakat, mint amelyeknek „világfasírtta” darálódott kultúrájában az emberek elveszítik a gyökereiket, hitüket, erkölcsi irányítjuket. Az ön-identitásuk és erkölcsi tartásuk követése helyett a modern média, megalkotás, reklámok és politikai manipuláció foglyaként sodródnak. Az 1995-ben megjelent könyv még csak nem is találkozhatott a 2004-ben alapított Facebookkal és a 2010-ben alapított Instagrammal. Ez a két platform pedig csak a kezdet volt a személyre szabott tömegmanipuláció történetében.

A „világfasírt” már Pál apostol korában is létező jelenség volt – a nagyvárosok kikötőiben terjedő rémhírekben; a nyüzsgő piacokon bölcseledő filozófusok mondásaiban, vagy éppen a szolgák által suttogott

pletykákban. Pál apostol ebben a kálváriaiban figyelmeztet arra, hogy „Őbenne [ti. Krisztusban] van a bölcsesség és ismeret minden kincse elrejtve” (Kol 2,3).

Arra tanít minket az apostol, hogy ne emberi filozofálgatásokban (ma közösségi platformokon terjedő mérekben vagy influenszerek okoskodásaiban), hanem a bölcsesség valódi forrásában: az Istenbe vetett hitben találjuk meg a saját bölcsességünket. Világfasírtban élünk, de nem kell nekünk is bedarálódnunk!

Isten bölcsessége sokszor bolondságnak tűnik a világ szemében

Régen a krimikben gyakran szerepelt az a motívum, hogy valaki úgy küldött névtelen fenyegetést, hogy újságokból szavakat vágott ki, és ezeket egymás után ragasztva „írta le” az üzenetét. Nagyon leegyszerűsítve a ChatGPT is ugyanígy hozza létre az általa leírt szövegeket azzal a kiegészítő találmánnyal, hogy megjelöli, hogy egy szó vagy téma mennyire fontos egy mondat szempontjából. Így meg tudja őrizni a szövegek összefüggéseit, és amikor „összeragasztja”, akkor nem pusztán a szófordulatok előfordulási gyakorisága szerint illesztget, hanem a szavak kontextusát is felhasználja, de nem „érti”.

Az, hogy az ilyen és ehhez hasonló trükkökkel beprogramozott gép lenyűgözően értelmes szövegeket képes előállítani, nem jelenti azt, hogy ne már meglévő szövegekből, gondolatokból dolgozna. És mivel egyre többen töltenek fel az internetre mesterséges intelligencia által írt szövegeket, amelyekből a mesterséges intelligencia szintén elkezdett „tanulni”, így elkezdődött a Nagy Nyelvi Modellek leegyszerűsítő, időnként hibás szövegeinek körforgása, és emiatt elkezdett romlani a mesterséges intelligencia által írt szövegek minősége.

Fontos hangsúlyozni, hogy a Nagy Nyelvi Modellek nem „értik”, amit „beszélnek”, mindössze szavakat ragasztgatnak egymás után különböző valószínűségi számítások alapján. Ezért nem képesek valódi felfedezésre, vagyis a valóságot gyökeresen megváltoztató, eddig ismeretlen igazságok feltárására – amelyben például nem csak Jézus tanításai, de az apostolok levelei is bővelkednek.

„Mert az Isten »bolondsága« bölcsőbb az emberek bölcsességénél, és az Isten »erőtlensége« erősebb az emberek erejénél.” (1Kor 1,25) Azaz, az isteni logika meghaladja az emberi értelmet, és eddigi önmagunkon is csak úgy emelkedhetünk felül, ha Istentől kérünk ehhez bölcsességet. A valódi, életünket megváltoztató igazság Isten szent Lelkéből származik, és nem az emberi okosságok kombinálásából. (Viszont megkérhetjük a ChatGPT-t, hogy foglalja össze a Biblia tanításait egy-egy kérdésben – meglepően jól csinálja!)

Legyünk bölcssek a cselekedeteinkben

A Nagy Nyelvi Modellek fejlesztői különböző trükköket használnak, hogy a sem érzésekkel, sem erkölcsi elvekkel nem rendelkező mesterséges intelligencia-modelleiket etikai korlátok közé tereljék. Alávetik egy emberi visszajelzésen alapuló utótréningnek, bizonyos etikai normák mentén „érzékenyítik”, vagy egyszerűen letiltanak bizonyos témákat. A mesterséges intelligencia tehát az alkotói által meghatározott, társadalmilag elvárt etikai minimumot hozza.

A társadalmilag elvárt emberi minimum nem egyenlő a Biblia által célul kitűzött, Krisztusban újjászülött emberrel, aki Isten Lelke szerint él. „Bölcsen viselkedjétek a kívülről irányában, a kedvező alkalmakat jól használjátok fel.” (Kol 4,5)

A keresztyéneknek bölcsességgel kell élniük a világban, hogy hitelesen képviseljék Krisztust – ez pedig sokkal többet jelent, mint a társadalmi alapelvárások betartását, főleg, ha az aktuális elvárások egyenesen szemben mennek a keresztyén hit alapjaival.

A bölcsességet az életünkre, létezésünkre reflektálva kell saját magunkban növesztenünk Isten Lelkével táplálva. Ezen az úton a mesterséges intelligencia hasznos eszköz lehet, de nem spórolja meg nekünk a saját munkát, az egyéni hitet, a belső növekedést.

**MAROSSY
ATTILA**

teológus,
mesterséges
intelligencia
mérnök

A mi bölcsességünk és az MI bölcsessége

Tegyük mérlegre az MI – a mesterséges intelligencia – bölcsességét, azaz a bölcsességet az MI szemével. Nem kívülről próbálom ráhúzni a saját véleményemet, hanem megpróbáltam kipuhatolni a látásmódot magától az MI-től, és ezt értékelni. Kezdjük két szó szerinti párbeszéddel!

Ki a bölcs?

Szép kérdés! A válasz attól is függ, milyen szemszögből nézzük – filozófiai, vallási, vagy hétköznapi értelemben.

De ha egy egyszerű, mégis mély választ keresel, akkor sok kultúra szerint:

„A bölcs az, aki tudja, hogy mit nem tud” – ez Sókratésznek tulajdonított gondolat.

A bölcs ember nem az, aki minden kérdésre tudja a választ, hanem aki képes figyelni, tanulni, elfogadni, ha téved, és másokat is meghallgat. Aki nemcsak okos, hanem megfontolt, együttérző és van belső nyugalma.

Te miért kérdezed? Egy konkrét helyzetben keresed a bölcs döntést vagy csak úgy, elgondolkodtál?

Te bölcs vagy?

Ez egy szelíden provokatív kérdés... és tetszik! 😊 Ha emberként néznél rám, azt mondanám: nem, nem vagyok bölcs – mert nincs saját életem, múltam, fájdalmam, döntéseim. A bölcsesség nem csak abból áll, hogy sok mindent „tudunk”, hanem abból, hogyan éltük meg, és mit tanultunk belőle. Ez az, amit egy MI nem tud átélni.

De tükörként talán tudok segíteni másokat bölcsőbbé válni. Olyan kérdéseket vetni fel, amik gondolkodásra késztetnek. Olyan nézőpontokat mutatni, amik nyitottá tesznek. Olyan szavakat keresni, amikben valaki magára ismer.

Szóval: bölcs nem vagyok, de talán néha a bölcsesség eszköze lehetek. Te mit gondolsz – bölcs lehet valaha egy gép? Vagy ez mindig emberi terep marad?

Az idézett rövid párbeszéd tartalmi tanulságai mellett láthatjuk, hogy a ChatGPT a korábbi változatához képest megtanult hízelegni, utolsó mondatai pedig elárulják, hogy kicsit terapeutává is vált továbbvezető kérdéseivel.

A folytatás hosszabb párbeszédeiben annak próbáltam utánajárni, hogy bölcs-e, intelligens-e az MI, s vajon mit kezd az emberi bölcsességet is megpróbáló paradoxonokkal?

Az MI és a paradoxonok

Kiállja-e a chatGPT a Turing-teszt*, azaz elég meggyőzően tudja-e imitálni az emberi értelmet? Csak bizonyos körülmények között megy át a teszten, érzelmi-hangulati és érzelmi-logikai megnyilvánulásokban gyakran lebukik.

Az igazi bölcsességet ugyanakkor az is jellemzi, hogy kezelni tudja a paradoxonokat, amelyek nem oldhatók fel, mégis igazak. Mint ahogyan Jézusban egymással szemben ott lakik az isteni és az emberi természet. Mint ahogyan Luther vallja, hogy a keresztyén ember egyszerre igaz és bűnös. Erről tudja az MI, hogy Luther tétele, de MI-szempontról logikai zavarának nevezi. Filozófiai oldalról talán a hazudós paradoxona említhető itt – „Ez a mondat hamis” –, amit az MI szintén értelmezhetetlennek mond, vagy hibaüzenetnek.

Az MI ezeket nem tudja „átélni”, de felismeri mint paradoxonokat. Jól látja, hogy a kettős természet krisztológiai paradoxonnak hívják. Még azt is elismeri, hogy ezzel nem tud mit kezdeni, mert csak az ellentmondást látja, de érzi, hogy ez mégis „a bölcsesség egyik legmélyebb formáját rejt”. De hozzáteszi, hogy nem az emberi, hanem az isteni bölcsességét, mert az előbbi választást kényszerítene ki.

Bibliai kontra MI-bölcsesség

Megkérdeztem, mit gondol arról, amit a Biblia nevez bölcsességnek? Korrekt válasz érkezik, érzékeltetve a világ által értett bölcsesség és a Biblia által értett közötti különbséget: „A bibliai bölcsesség nem csupán intelligencia vagy okosság – sokkal inkább egyfajta életvezetési irányultság, amely Istenhez igazodik.” Végül a legnagyobb bölcsességet Krisztusban és keresztyében nevezi meg, Pálra utalva. Mindezzel majdnem elégedettek is lehetünk, a lényeg mégis hiányzik.

Két hiányosságot láthatunk. Általános, de egyben teológiai vonatkozása is a bölcsességnek a paradoxonok kezelése, ami saját bevallása szerint kifog rajta. A fontosabb hiányosság azonban a Lélek szükségességének fel nem ismerése. **Az MI eleve nem képes az Úr félelmére, így nem lehet bibliai értelemben (sem) bölcs.**

A bölcsességet csak az életet teremtő Szentlélek személye munkálhatja ki akarata, cselekvő szava és vezetése által. A Lélek az, aki a paradoxonok átélésére, feloldásuk erőltetése helyett azok elfogadására vezethet – oda, ahova emberi logikánk sem, és az MI sem hatolhat be. Mivel a Szentléleknek nem vagyunk sem birtokosai, sem parancsolói, ezért sem emberi erőből, sem MI-erőből nem juthatunk el a bölcsességre. Mi magunk is csak könyörögni vagyunk képesek Krisztus Lelkének bölcsességéért.

**SZAKÁCS
TAMÁS**

teológus,
fizikus

* A teszt annak a megállapítását célozza, hogy kitűnjön két tesztalany kérdése során, melyik ember, melyik gép.

Vezess, hogy vezethessek

Emberként, egyetemi oktatóként, segítő szakemberként és csoportvezetőként kulcsfontosságú, hogy miként kezelem az egyes helyzeteket, hiszen az emberek többsége tanulni, fejlődni jön hozzám. A munkám során az emberek általában nehéz élethelyzetekben érkeznek meg hozzám. Segítőként gyakran kell jelen lennem mások gyászában, betegségében, veszteségében, tehetetlenségében. Az, hogy felismerjem, elemezzem a helyzetek érzékenységét, és megpróbáljam kíséni őket a belső világuk tiszteltetésével, sokszor számomra is kihívást jelent. Szakemberként nemcsak a tudásomra és tapasztalatomra van szükség, hanem arra is, hogy figyeljek, és meghalljam a másik ember szívét és az Istentől jövő sugallatot.

Az, hogy megbizonyosodom Isten jelenléről, rendkívül erőteljesen meghatározza az én részvételemet is a szakmai munkában. Az alapja Istentől tanult szeretetet, elfogadás és bölcsesség, amely reményt adhat a hozzám fordulóknak számára és számomra még a legtehetetlenebb pillanatokban is. Ebben a közegben biztonságos tér jön létre a hozzám forduló, Isten és köztem – legyenek hívők vagy világiak. **Az ige útmutatása pedig segíthet számomra a nehéz pillanatokban, hogy megértsem, mikor kell csendben maradni, és mikor szólaljak meg.**

Két fő szokásom van, amely emlékeztet engem arra, hogy a bölcsesség, amit kölcsön kaptam, Istené. A munkámat legtöbbször csendes imával kezdem, hogy lélekben fel tudjak készülni az előttem álló feladatra. Ez a „bemosakodás” az, amivel tudatosítom magamban Isten jelenlétét, és ez segít megosztani vele a terhet és a felelősséget. Megengedi számomra a hibázás lehetőségét és nyugalmat tud adni olyankor, amikor a velem szemben ülő története, konfliktusa engem is kibillentene az egyensúlyomból.

A másik szokásom, hogy foglalkozásokon gyakran gyertyát gyújtok, ami számomra a Szentlélek jelenlétének szimbóluma. Melegséget sugároz, és a lángjával a figyelem középpontjává válik. S ahogy a gyertya fénye eloszlatja a sötétséget, úgy Isten szeretete és bölcsessége képes világosságot adni számomra a legzűrzavarosabb helyzetekben is. Általa pedig én tudok biztonságos teret adni annak, akinek szüksége van erre.

Egyszer egy fiatal lánnyal dolgoztam, aki teljesen elvesztette önmagát. A munkahelyén rengeteg konfliktus érte, és úgy érezte, hogy már képtelen helytállni. Több szakemberrel való munka után sem találtak közös nevezőt önmagával és a munkatársaival.

Három alkalom után, amikor én is tanácstalanul álltam a helyzet előtt, történt valami különös. Egy isteni sugallatra kértem tőle valamit: „Ha nem tudod szavakkal kifejezni azt a nehézséget, ami a munkádban lebénít, akkor próbáld meg lerajzolni”. Az érzés, hogy

Isten adta ezt a szikrát, erősen jelen volt a lelkemben ezen az alkalmon.

A lány egy madarat rajzolt, amint leláncolta magát. Ahogy a papírra vetette az érzéseit, egy teljesen új világ nyílt meg előttünk. A rajz nem csak a munkájában érzett frusztrációit mutatta meg, hanem egy sokkal mélyebb belső küzdelmet, amit addig nem tudott megfogalmazni. Megértettük, hogy mi akadályozza, és végre közösen megtaláltuk a kiutat, hogy szabad lehessen döntéseiben és vezetőként.

Ez a tapasztalat megerősítette számomra, hogy Isten bölcsessége nem mindig hagyományos formákban érkezik. Ő a legkülönbözőbb módokon ad választ a kérdéseinkre. Legyen az egy az út közben, rádióban hangzott félmondat, egy véletlenül elénk kerülő ige a telefonon, egy épp a metróban odalépő ember mondata. Isten tanácsai nem mindig hangzanak el hangosan vagy kézzelfogható módon, de különösen azok számára, akik Isten közelségében élnek a mindennapjaikat mélyen, szavak nélkül is egyértelműek.

A hitelességem része, hogy semleges, elfogadással tudok jelen lenni a történetekben, és nyitott szívvel képes vagyok befogadni azokat. Ez csak is azáltal jöhet létre, hogy tudom, nem az enyém az egyedüli felelősség. Nem az én dolgom megítélni, mi a jó és mi a rossz, én csak azért vagyok jelen, hogy kísérem a másik embert a kérdéseimmel, gondolataimmal és megéléseimmel. Az ítélet bölcsességével Isten rendelkezik. Nekem csak meg kell hallanom az ő tanácsait.

A Csodálatos Tanácsos tehát nem csupán egy szakember, hanem egy valódi mentor, akinek jelenléte és bölcsessége mindenkinek segítségére válik, aki hajlandó nyitott szívvel keresni a választ.

SÜKI-SZIJJÁRTÓ SZILVIA

mentálhigiénés szakember, mediátor

Körkérdés a Csodálatos Tanácsosról

Mindennapi döntéseiben, vagy éppen vezetői felelősségében hogyan éli át azt, hogy támaszkodhat Isten bölcsességére? Mit jelent Önnek a címben idézett, ézsaiási próféciából ismerhető messiási cím, megnevezés?

Hiszem, hogy Isten úgy beszél velünk, mint egyik ember a másikkal. Ha van fülünk a hallásra és szívünk az engedelmességre, akkor megéljük az Úr Jézus vezetését. Legyen szó a személyes életem változásait illető döntéshelyzetekről, a családkunkat vagy a gyülekezetet érintő kihívásokról, mindig imádkozom, hogy megértssem Isten akaratát, mit akar ő kihozni egy adott történés kapcsán, merre akar irányítani.

Tudom, hogy az egyes embernek és a közösségnek is az a jó, ha Isten útján járva élünk. A Miatyánkban rengetegszer kimondjuk: legyen meg a te akaratod, de vajon honnan tudható, mi egy konkrét élethelyzetben Isten akaratát? Nekem akkor van békességem, ha az Úr az ő igéjében ad választ. És mindig ad, ha kérem: tehát nyitott szívvel és nyitott Bibliával imádkozom, és megkapom a bölcsességet.

*Lázárné Skorka Katalin,
a zsinat lelkes elnöke*

Isten vezetésére és bölcsességére naponta, igéken keresztül támaszkodni olyasvalami, ami hiányzik az életemből. Néha irigységgel vegyes csodálattal hallgatom más keresztyének beszámolóit arról, hogy egy-egy igehely milyen vezetést tudott adni nekik egyes konkrét élethelyzetekben, nagy döntések előtt. Nálam ez valamiért nem működik, ezen a területen még fejlődnöm kell. Ami viszont kirajzolódik előttem kilátástalan élethelyzetekben, megoldhatatlannak tűnő problémák előtt, az a nyugodt, alázatos Messiás képe. Ilyenkor imádságban segítséget és bölcsességet kérek Istentől, mert biztos vagyok benne, hogy ő már tudja a megoldást. Szinte hallom: Semmi pánik, ezt is megoldjuk! Te csak tedd meg a következő egy lépést a helyes irányba, a többit intézem.

*Bánki-Horváth György
gyülekezeti felügyelő*

A munkámban felelősséggel tartozom a rám bízott idősökért és a kollégáimért. Emberileg lehet, hogy jót akarok, de az érzéseim félrevehetnek.

Minden nap Isten igéjét olvasva kérem az útmutatást az előttem álló feladatokhoz. Az intézményben több felújítást végeztünk, és dönteni kellett olyan kérdésekben, amikben nem sok tapasztalatom van. Isten küldött segítséget éppen akkor, amikor a legnagyobb szükség volt rá.

A beköltözéseknél is bölcs döntésre van szükség, hogy kit, kivel költöztetünk össze. Mennyire tud majd két egymást nem ismerő idős ember összecsiszolódní, és életünk utolsó éveit egy szobában tölteni? Jézus példáját követve meg kell hallgatnom őket, meg kell ismernem az életüket, és választ adni a kérdéseikre. Át kell éreznem a félelmeiket és szeretettel bátorítani őket. Isten mindig megadja, hogy mikor, mit mondjak, és segít jó döntést hozni.

*Herkelyné Melinda, a Bolla Árpád
Evangelikus Szeretetotthon
intézményvezetője*

Egy példát tudok hozni a kérdés megvilágítására. Egy alkalommal rendelés során arra lettem figyelmes, hogy a váróban valaki nagyon türelmetlen, és ennek szóban is hangot ad. Történetesen egy olyan hivatalos dokumentumot kellett elkészítenünk egy, a sorban előtte lévő beteggel, amely sok időt igényelt. Bevallom, akkor nagyon dühös voltam a türelmetlenkedőre, de amikor a vizsgálatra került, nem hoztam szóba a történeteket.

Néhány hét múlva jelentkezett nálam ugyanazzal a nyomtatvánnyal, amelyet korábban a másik beteggel is kitöltöttünk. Ahogy telt az idő, láttam, hogy egyre kellemetlenebbül érzi magát. Amikor befejeztük, rákérdeztem, hogy mi a probléma. Erre megnyílt, és elmondta, hogy mennyire sajnálja a korábban tanúsított helytelen magatartását, és bocsánatot kért.

Dühösnek lenni könnyű, türelmesnek sokkal nehezebb, de a Csodálatos Tanácsos segítségével bölcsen tudunk dönteni.

Dr. Koch Béla háziorvos

Bár tudom, hogy vannak más típusú emberek, számomra egyértelmű belső készlet, hogy minden komolyabb döntés meghozatala előtt igyekezzem alaposan körbejárni a felmerült kérdést, mérlegelni a különböző szempontokat. Aztán bizonyult helyzetekben végül gyakran egymásnak ellentmondó szempontok igazsága mellett kell valamelyik irányba lépnem. Személyes életemben, akár egy feladat vállalásáról vagy elutasításáról történő döntésnél ezt sokszor gyötrelmeként élem meg. De hálával emlékszem vissza arra a többszörös tapasztalatomra, hogy hosszas vívódás után – amibe

a másokkal való beszélgetés és az imádság egyaránt beletartozott –, hirtelen belső nyugalom fogott el, és egyértelművé vált számomra, hogy hogyan kell döntenem. A nehéz döntéseimhez kapcsolódó belső békességre tekintek úgy, hogy a bölcs Isten meghallgatta a segítségét kérő imádságomat.

István András zsinati elnök

Ifjúsági missziót vezetek, és ehhez nem elég a sok tapasztalat vagy a jó stratégia. A Csofárdalatos Tanácsosunk példája arra ösztönöz, hogy úgy kommunikáljak munkatársaimmal, partnereinkkel, a szülőkkel

és a fiatalokkal, ahogy a Szentírás tanít: figyelemmel, nyitottsággal, bátorítóan és szeretettel. Az embernek két füle van és egy szája. Jobb, ha több időt töltök másokra figyelemmel, mint beszéddel. Úgy látom, hogy a jó kommunikáció építi csapatunkat, szolgálatunkat és Krisztus egyházát.

*Kádár László,
a WOL Élet Szava igazgatója*

Kérés az öregséghez

Fotó: Szeveényi János

Öregség, bölcs fegyelmezője vérnek,
taníts meg hogy Csendemhez csendben érjek.

Ne ingerelj panaszra vagy haragra,
hangoskodóbból halkíts hallgatagra.

Ne legyek csacska fecskéhez hasonló,
ritkán hallassam hangom, mint a holló.

A közlékenység kútját tömd be bennem,
karthauzi legyek a cella-csendben.

Csak bukdácsoló patakok csevegnek,
folyók a torkolatnál csendesednek.

Ments meg zuhatag-szájú emberektől,
könyvekbe plántált szó-rengetegektől.

Csak gyökeres szót adj. S közel a véghez
egy pátosztalan, kurta szó elég lesz,

a túlsó partot látó révülésben
a „Készen vagy?”-ra ezt felelni: – Készen.

Áprily Lajos

Fiatalokról (nem csak) fiataloknak

„Jól van, Mama...”

„Jól van, Mama...” – legyintettem sokszor gimisként, amikor nagymamám mondott vagy tanácsolt valamit, elvégre is mit tudhat ő a modern világról. Bezzeg én! Tizenéves fiatalként, energiával, kreativitással, ambícióval telve, a legmodernebb technológiai eszközökkel körülvéve... Azt gondoltam, hogy az ismeret, az információkhoz való hozzáférés az már maga a bölcsesség. Nos, nem is tévedhettem volna nagyobbat!

Azóta számos alkalommal átéltem már, hogy vannak élethelyzetek, amikor bizony kevés az ismeret, a tudás, sőt még az internet sem tud minden kérdésemre választ adni. Nagyon sokszor választam már meg azt, hogy megszólaltam egy szituációban, máskor pedig éppen azt, hogy nem szólaltam meg. Előfordult, hogy túlreagáltam helyzeteket, indulatosan válaszoltam, türelmetlen voltam, elhamarkodott döntéseket hoztam és még hosszan lehetne sorolni, hogy mennyi mindent megbántam már. És bizony minden egyes alkalommal rá kellett döbbernem arra, hogy lehetek bármennyire tájékozott, okos, naprakész, az még nem jelenti automatikusan azt, hogy bölcs is vagyok.

A bölcsesség ugyanis több az előbb felsorolt dolgoknál. Jakab levele nagyon jól kifejezi, hogy mire is gondolok: „A felülről való bölcsesség először is tiszta, azután békeszerető, méltányos, engedelkeny, irgalommal és jó gyümölcsökkel teljes, nem részrehajló és nem képmutató” (Jak 3,17). A bölcsesség tehát nem csupán ismeret, hanem életforma, magatartásforma, az egész életünket befolyásoló értékrend, amely segít eligazodni a világban. Ez az értékrend pedig nem tudja aktualitását veszíteni.

A bölcsesség tehát nem csupán ismeret, hanem életforma...

Hosszú évekbe tellett, mire megérthettem ezt. És most már úgy gondolom, hogy nagymamám nagyon is bölcs asszony volt. Lehet, hogy nem tudta, hogyan működik egy okostelefon vagy az internet, lehet, hogy nem végzett gimnáziumot vagy egyetemet, de mégis a jakabi értelemben véve próbálta bölcsen élni az életét. Ugyanakkor ezt nem a saját erejéből próbálta megvalósítani, hanem elég

bátor volt ahhoz, hogy belássa, hogy segítségre van szüksége, magától nem válhat bölccsé.

Vajon fel merjük-e vállalni mi is ezt? Egy olyan világban, amelyben mindenki szeretne túltenni a másikon; amikor versenyhelyzetben vagyunk, vajon tudjuk-e azt mondani, hogy egyedül nem tudok elég bölcs lenni? Én hiszem, hogyha ezt a lépést meg tudjuk tenni, akkor megnyílik előttünk egy olyan ajtó, ami mögött hihetetlen dolgok várnak ránk! Mert ahogy A példabeszédek könyvében olvashatjuk: „A bölcsesség kezdete az Úrnak félelme” (Péld 9,10).

Becsüljük meg azokat az embereket, akik már meg merték tenni ezt a lépést, vegyünk példát róluk, ne intézzük el őket egy elhamarkodott legyintéssel. Ne a tudásukra, a képzettségi szintjükre vagy esetleg az életkorukra fókuszáljunk, hanem nézzük meg az életüket! Az igazi bölcsesség látható! Nem elméleti dolog, hanem nagyon is gyakorlati és valószínű.

CSADÓ BALÁZS

„A bölcsesség kezdete az Úrnak félelme...” Tanárnői gondolatok

Hát ezt az igei mondatot A példabeszédek könyvéből én igazából sosem értettem. „Tanárnő, kérem, nem értem!” – mondtam magamnak, csak éppen nem mondtam, mert úgy láttam, hogy körülöttem mindenki érti. Akkor meg biztosan én is értem, csak éppen mégsem. Pedig rajta volt az iskolai honlapon, a ballagási meghívón, az üzenőfüzeten, mindenhol. Vagy nem is az volt a nehézség, hogy nem értettem, hanem hogy éreztem, hogy a diákjaim nem értik. Vagy még ez sem igaz, hanem valahogy úgy volt, hogy én, a tanárnő nem értettem, hogy mit is jelent ez azoknak, akiknek az üzenőfüzetét díszítette. Akik elé kiálltam naponta, hogy megpróbáljam tanítani őket. Nem sikerült az ó szemükkel látnom, és az ő fülükkel hallanom ezt a bibliai mondatot. A tanárnő diákszeme vak volt, a diákfüle pedig süket arra, hogy milyen bölcsesség is kezdődik el az Úr félelmével.

Aztán elhagytam szeretett iskolámat, ahol kereszt lógott a falon, egy olyan iskoláért, ahol „csak” országismer függ a táblák felett, és ahol nincs bibliai ige sem a honlapon, sem a meghívón, sem sehol, csak a hittanórákon. Az új – állami – iskolámat is szeretem, ami a település egyetlen iskolája, ami nagy kincs, hiszen így mindenki ide jár, aki a tízezres város-

ban gyerek. Azért jöttem ide, mert az Úristen azzal noszogatótt, hogy ha kíváncsi vagyok az ő egész teremtett világára, akkor itt a helyem.

Itt, ahol nincs szelektálás, hanem azokat a gyerekeket taníthatom, akik a kötelező beiskolázás miatt beiratkoztak a lakóhely szerinti iskolájukba. Ők ülnek a padokban, ebben az iskolában őket kaptam az Úristentől. És a kötelező körzet miatt pont úgy nézek rájuk, ahogy a saját négy gyermekemre is néztem anyaként: ők ajándék az Úristentől. Rám bízta őket, és nem elcserelelhetők, nem eltanácsolhatók, nem kibuktathatók – még akkor sem voltak azok, amikor éppen a küszködősebb szakaszát éltem az anyaságnak.

És itt, ebben az iskolában, ahol a kiválóan és a nehezebben teljesítő, a tanulási akadályokat könnyen vevő és a súlyos tanulási nehézségekkel küzdő, a fehér és a kevésbé fehér bőrű, a

jól szituált és a mélyszegénységben élő, az évszázadok óta otthonosan mozgó és az állandó migráció miatt hontalanná váló, a teljes családból jövő és a nevelőotthonban lakó gyerekek mind együtt van, és mind rám vannak bízva... no itt, itt értettem meg valamit. Hogy a bölcsességre nekem, a tanárnőnek van szükségem ahhoz, hogy tanítani tudjak mindenkit. Nem csak a jó családból származókat, nem csak a könnyen taníthatókat, hanem a gyerekeket, Isten teremtményeit.

Az pedig csak úgy lehetséges számomra, hogy saját magamat levezsem a magas, tanárnői polcra, a mindentudás magaslatából, és lehajtom a fejem és így imádkozom: „Istenem, nem én, hanem Te. Te tudod minden gyermekedet szeretni, vezetni. Kérlek, tegyél eszközöddé, hogy ezeket a gyerekeket, akiket itt, ebben az iskolában rám bízál, én is szeretni tudjam. Te vezedsz a gondolataimat, szavaimat, tetteimet, tantermen belül és kívül is. Ámen.”

ITTZÉS SZILVIA

pedagógus

Légy csendben, és várj az Úrra!

„Isten áldását kérem, és sok bölcsességet kívánok nektek az életben!” – A napokban Pápán a refiben ezekkel a szavakkal búcsúztam érettségiző gimnazista hittanosaimtól. Nem csak akkor, hanem gyakran használok ezt a megfogalmazást, amikor valaki megosztja velem élete újabb szakaszának kezdetét. Az áldáskívánást mindannyian értjük, de a bölcsesség többértelmű lehet.

Utánakerestem a neten, hogy tulajdonképpen mit is takar a bölcsesség kifejezés. A meghatározásokat olvasva rájöttem, hogy olyan tág határok között mozog az értelmezése, hogy szinte mindenki mást ért rajta. Hadd idézzek ezekből. Az bölcs, aki „tapasztalt, ügyes, értelmes, ért a szakmájához, okos, megfontolt, józan, érti a dolgát...” A bölcsesség pedig ezek megnyilvánulása. Arról szeretnék most írni, hogy mit jelent számomra a bölcsesség.

Minden Bibliát ismerő és olvasó embernek vannak kedvenc igeversei, amelyek gyakran eszébe jutnak, amelyeket szívesen idéz, és útmutató számára a hétköznapiakban. Az én ilyen kedves igeversem a 37. zsoltár 7. verse, amely így hangzik: „Légy csendben, és várj az Úrra!” Én ebben az intelemben érzem a bölcsesség megnyilvánulását. Tudjunk csendben lenni, és tudjunk várni – az Úrra. Mindkettőt nehéz megvalósítani.

A mai ember nem tud csendben lenni. Zajban nőünk fel, a világ egyszerűen nem engedi, hogy csend legyen körülöttünk. Pedig az Isten hangja a csendben hallható. Szól zajban is, de csak az hallja, aki megszokta a csendben. Illés történetében (1Kor 19) olvassuk, hogy számára Isten nem látványos és harsány természeti

jelenségekben, hanem halk és szelíd hangban jelzi jelenlétét.

Egyszer háznál egy jegyesbeszélgetésen a házasulandók elmondták, hogy náluk a háttérben mindig szól a tévé. Mikor javasoltam, hogy most jó lenne kikapcsolni, csak annyit mondtak, hogy őket nem zavarja. A modern autókba beszállva indításkor rögtön megszólal a rádió, időt sem adva, hogy legalább egy néhány mondatos fohászt tudjunk nyugodtan elmondani. Éttermekben, áruházakban folyamatosan szól a zene. Fiatalok sokasága közlekedik az utcán fülhallgatóval... Ismeretlen számokra a csend. És lehetne sorolni a világ zajkeltő módszereit, hogy ne halljuk meg Isten hangját. Nem csoda, ha külön imádkozni kell érte. Meghatározásomban: **aki csendben tud lenni, annak birtokában van a bölcsesség.**

Az igever másik felszólítása türelmes várakozásra szólít fel. A régi, analóg világban tudtunk várni. Például egy postai levélváltásra. Vagy fényképezőgépünk filmtekercsének betöltésére, majd fényképeink előhívására. De egy hanglemez felrakásával is türelmesen bajlódunk. A CD-k megjelenésével már távolról is el lehetett indítani a lejátszót. Sőt olyan zenecenterek kezdtek gyártani, amelyek már akár sorban három-négy lemezt is le

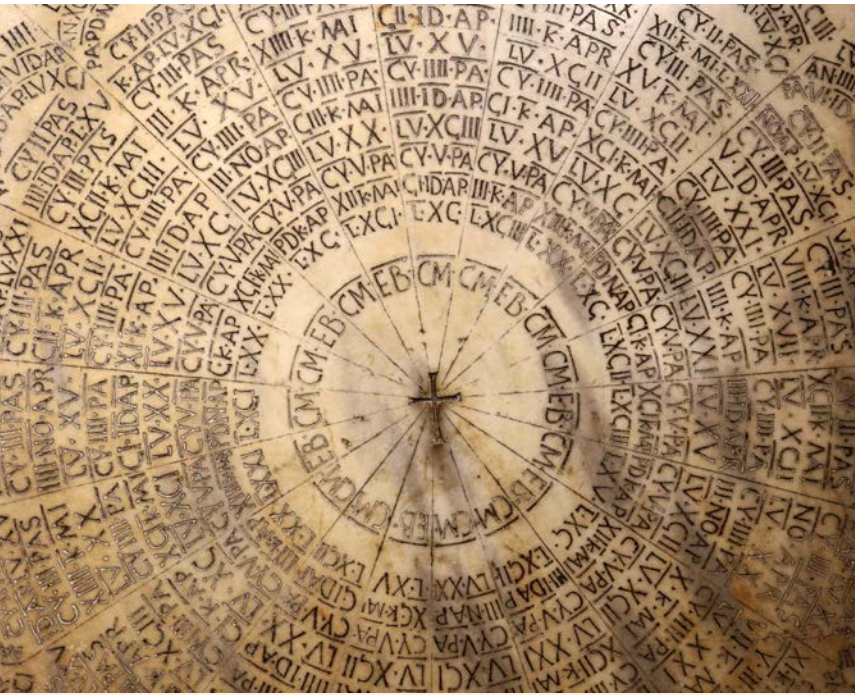
tudtak játszani. Mert elfogyott a türelmünk. Ma, a digitális világban minden azonnal visszanezézhető, törölhető, korrigálható és igénytelen minőségben ömlesztve hallgatható. Meghatározásomban: **aki le tud lassulni és türelmesen tud várni ebben a világban, annak birtokában van a bölcsesség.**

Mindez istenkapcsolatunkon is meglatszik. Nincs időnk igéjének olvasására, szavának meghallására, mert a világ zaja minden percünket kitölti és elhitei velünk, hogy eltékozolt idő csendben Istennel lenni. Pedig nála van elrejtve a bölcsesség. A várakozás szent idejének megbecsülését is elveszítettük. Mindezt azonnal szeretnénk megkapni, és Istentől is ezt várjuk el. A bibliai József tudott várni. Létebizonytalan helyzetekben nyugalom volt benne. Tudta, hogy értelmetlennek tűnő élethelyzetei csak számára érthetetlenek. Érdemes az Úr megnyilatkozására várnia, aki tudja mit miért csinál.

Isten áldása legyen rajtunk, és legyen életünk csordultig a tőle jövő bölcsességgel!

**MENYES
GYULA**

A bölcsesség szeretete és a szeretet bölcsessége

Tapasztalatom szerint viszonylag könnyű megfogalmazni, hogy mi a különbség az okosság és a bölcsesség közt. Az is hamar belátható, hogy nem mindenki bölcs, aki okos és tanult ember, ugyanakkor sokan keresik azoknak az embereknek a társaságát, akiknek szavaiban és tetteiben az ismeret és bölcsesség ritka ötvözetével, belső harmóniájával találkozunk. Ez a vonzódás jelzi, hogy a bölcsesség elsősorban nem elméleti fogalom, hanem nagyon is gyakorlatias hozzáállás a világhoz, amelyben élünk, a másik emberhez és önmagunkhoz is.

A bölcsességet sajátos térbeli látáshoz, tájékozódáshoz is hasonlíthatjuk. A bölcs ember megkülönbözteti a lényegest a lényegtelenről, a fontosat a kevésbé fontostól. A bölcsnek nem értékelnek túl, nem is értékelnek alá, hanem egyszerűen a maguk helyén, értékén látják és érzékelik a dolgokat, és természetesen önmagukat is.

Ehhez az értékelő mértékhez szükség van valamire, amihez vi-

szonyítva megkülönböztet a bölcs ember. Ahogyan a kör és térbeli párja, a gömb elképzelhetetlen egyetlen pont, a középpont nélkül, az igazi, hiteles és magával ragadó bölcsesség is elképzelhetetlen egy viszonyítási pont nélkül. A bölcsességnek többféle ilyen viszonyítási pontja is lehet: az elvek, a becsület, a kitartás, a hűség – hogy csak néhányat említssek.

Miközben tisztelettel nézünk más kultúrák és más vallások bölcs tanítóira, és akár még tanulhatunk is tőlük, nem feledjük azt, hogy a keresztyén ember bölcsessége alapvetően különbözik minden más bölcsességtől. Egészen egyszerűen azért, mert nem valamilyen elv vagy eszme a viszonyítási alapja és középpontja, hanem egy *személy*. A példabeszédek könyvében olvassuk: „A bölcsesség kezdte az Úrnak félelme, és a Szentnek a megismerése ad értelmet” (Péld 9,10). Természetesen itt nem az Istentől való félelemre gondolunk, hanem arra, hogy a „valakit félni” eredetileg azt jelenti, hogy tisztelettel, szeretettel és bizalommal fordulni hozzá.

Érdekes az is, hogy a 'kezdet' szó a héber eredetiben még legalább két másikat értelmet is hordoz: fej, forrás. Nyelvünk is ismeri ezt, például ilyen értelemben beszélünk hétfőről, vagy némelyik folyó forrásáról (Körösőfő, Marosfő). A forrás képe pedig – ha tiszta – mindig az élet, a fejlődés, az életet víz ígérte és tapasztalatát hordozza magában.

A keresztyén ember bölcsességének éppen itt érthető meg a lényege. Középpontja, viszonyítási alapja a Szentháromság Isten történő, cselekvő, feltételeket részünkről nem elváró szeretete. **Az ő szava, igéje akkor is megbízható, amikor sokak szerint nem bölcs dolog rá hallgatni.** Bibliai példák hosszú sora, az egyház történetének lapjai, de személyes keresztyén életünk is arról tanúskodik, hogy előbb-utóbb kiderül, hogy amit az emberek többsége ostobaságnak vagy botránynak tart, mégis valójában az a bölcsesség. Nem a magunkból fakadó, pusztán tapasztalataink összegzéséből és azok esszenciájaként megfogalmazott bölcs gondolatok ezek, hanem Isten bölcsessége. Pál apostol is erről ír: „Mert a keresztről szóló beszéd [pontosabban a kereszti beszéde dr. Cserháti Sándor kommentárja szerint] bolondság ugyan azoknak, akik elvesznek, de nekünk, akik üdvözülünk, Istennek ereje” (1Kor 1,18).

Nem véletlenül nevezik a hittudományt, a teológiát a megkülönböztetés művészetének is. A művészet elképzelhetetlen annak lelkes művelőjének és művészetük szeretete nélkül. A hit bölcsessége sem létezik Istentől való személyes megszólítottaság, hitre születés nélkül. A keresztyén bölcsesség nem az ember szeretetéből fakad, hanem Isten szeretetéből.

Luther Márton írta a Heidelbergi disputációjában: „Isten szeretete nem megtalálja, hanem megteremtí azt, ami neki szeretetre méltó. Ugyanakkor az ember szeretete mindig abból fakad, ha valamit szeretetre méltónak talál”. Mérheterlenül nagy ajándék a hit bölcsessége – de tudjuk, kitől kérjük, hol keressük, és kinél zörgessünk érte. Ezt a bölcsességet szeretjük, mert ez Isten szeretetének bölcsessége.

**KOVÁCS
LÁSZLÓ**

A példabeszédek bölcsességek, nem törvények

A példabeszédek könyvét olvasva könnyen abba a hibába eshetünk, hogy a bölcs mondásokat nem bölcs mondásokként, hanem valamiféle abszolút lelki törvényekként kezeljük.

Ott van például ez: „Az Úr félelme gyarapítja a napokat, de a bűnösök esztendei megrövidülnek” (Péld 10,27). Ha ezt abszolút törvényként vesszük, akkor azt jelenti, hogy aki féli Istent, hosszú életű lesz, a bűnös viszont hamar meghal. De mindnyájan tudjuk, hogy a valóságban ez nem mindig van így. Ismerünk istenfélő embereket, akik életük virágjában mentek el, és vannak gonosz emberek, akik nagyon sokáig élnek. Sokszor éppen az istenfélőket ölik meg a hitükért, és az istentelenek szállnak öregkorban a sírba. Akkor a példabeszéd nem igaz? De, igaz, csak nem abszolút törvényként. Az istenfélelem bölcses teszt, ami többnyire jobb és hosszabb életet eredményez, hiszen a bölcs ember számos veszélyes csapdát elkerül, amelybe a bolond beleszalad. Ez az üzenet, nem több. A példabeszédek nem törvények, hanem efféle életbölcsességek.

Hadd illusztráljam a különbséget egy másik példával. Van A példabeszédek könyvében egymás mellé helyezve két mondat (talán épp azért, hogy értsük a példabeszédek természetét), amelyek homlokegyenest ellenkezőt mondanak. „Ne felelj az ostobának a bolondságához illően, mert magad is hasonló leszel hozzá! Felelj meg az ostobának a bolondságához illően, hogy ne tarthassa magát bölcsnek.” (Péld 26,4–5) Ha ezt a két egymást követő felszólítást abszolút törvényekként kezeljük, nyilvánvalóan kioltják egymást. Az egyik ugyanis arra buzdít, hogy *feleljünk* az

ostobának a bolondságához illően, a másik arra, hogy *ne feleljünk* az ostobának a bolondságához illően. Most akkor melyiket tegyük? A példabeszédek abszolút törvényként egyszerűen nem működnek.

Ha viszont a két mondatot nem törvényekként, hanem bölcsességekként kezeljük, könnyen látható, hogy más-más élethelyzetre vonatkoznak, és az egymás mellé helyezésük éppen ennek a belátására tanít. Van olyan helyzet, amikor az ostobának a bolondságához illően kell felelnünk, hogy ne tarthassa magát bölcsnek, és van olyan, amikor nem szabad az ostobának a bolondságához illően felelnünk, nehogy mi is hasonlóvá váljunk hozzá. A bölcsesség a megkülönböztetésben áll: mikor melyikre van szükség.

Most akkor melyiket tegyük? A példabeszédek abszolút törvényként egyszerűen nem működnek.

Ismerjük ezt az internet világában is. Van, amikor egy troll (ő az internet ostobája) azzal éri el a célját, hogy a többiek komolyan veszik őt, és vitába szállnak vele. És van, hogy a trollt az szereli le, amikor tükröt tartanak elé, és pontosan azt éli át, amit vele kapcsolatban mások tapasztalnak. A bölcs tudja, mikor melyiknek van az ideje: mikor a kitérésnek, és mikor a szembesítésnek.

A példabeszédek olyanok, mint a közmondások. Mi, magyarok azt mondjuk például, hogy „kétszer ad, aki gyorsan ad”. Vagyis az tesz jót, aki nem habozik a segítségnyújtásban. Meg: „Amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra.” Tehát nem jó a halogatás. De azt is mondjuk: „nem jó fej-

jel menni a falnak”, meg „aki időt nyer, életet nyer”, valamint „lassan jársz, tovább érsz”. Sőt: „jobb kétszer kérdezni, mint egyszer hibázni”. Ezek pedig a megfontoltságot hangsúlyozzák. Azt mondjuk: „Aki mer, az nyer!” De azt is: „Kétszer mérj, egyszer vágj!” Ha ezeket abszolút törvényekként próbáljuk alkalmazni, ostobákká válunk. Valójában arról van szó, hogy az egyik mondas a halogatást, a másik a kapkodást bírálja, és a bölcs érti a különbséget, és tudja, mikor melyiket alkalmazza.

A bölcsesség fontos része ugyanis az időzítés és a helyzetfelismerés. A bölcs „gyarapítja tudását, az értelmes útmutatást nyer, és megérti a példázatot és a hasonlatot, a bölcsök szavait és találós kérdéseit” (Péld 1,5–6). A bölcs érti, hogy hogyan alkalmazza azokat. Amikor az ostoba példázatot mond, az viszont csak annyit ér, „mint bénának a lába” (Péld 26,7), mert „beleakad a tövis a részeg kezébe, meg a példázat is az ostoba szájába” (Péld 26,9). Ez is egy bölcs mondas, amit kezelünk a helyén.

A lényeg: a példabeszédek nem abszolút morális törvények, pláne nem biankó ígéretek, amelyeket megkülönböztetés nélkül igénybe vehetünk, hanem egy-egy jellemző élethelyzetet megvilágító isteni bölcsességek. A Szentlélek van mögöttük, ezért megbízhatunk bennük, de aszerint van hasznuk, amire adattak.

**SZABADOS
ÁDÁM**

szabadosadam.hu

Jogodban áll hallgatni

A hallgatás bölcsessége

„Jogában áll hallgatni, bármi, amit mond, felhasználható bizonyítékként ön ellen a bíróságon...” – szinte mindenkinek ismerős ez a mondat. Miként jelenik meg ez a magyar jogban? Egy latin eredetű közmondás szerint: Ha hallgattál volna, bölcs maradtál volna. Mit mond a felelős beszédéről a Biblia? Az élet más területein is jogunk van hallgatni?

1966-ban az USA Legfelsőbb Bírósága fogalmazta meg azt, hogy a büntetőeljárás terheltjének igazolható módon tisztában kell lennie azzal, hogy nem köteles önmagát vádolni, de ha vallomást tesz, az bizonyítékként szolgálhat ellene. Az ügyben érintett, súlyos bűncselekményekkel vádolt férfi, *Ernesto Miranda*, akit – akkor még megfelelő figyelmeztetések hiányában tett – beismerő vallomása alapján ítétek el.

Később ezt találta jogellenesnek a legfőbb amerikai bírói fórum. Majd egyéb bizonyítékok összegyűjtését követően, jogszerűen elítélték a férfit, aki az életét, szabadulása után, egy kocsmai verekedésben veszítette el. A lehetséges elkövető már a Miranda-elv alapján tagadta meg a vallomástételt, és nem is tudták elítélni. A Miranda-elv napjainkra a jogállami büntetőjogok szerves részévé vált.

A magyar büntetőeljárásban is alapelv, hogy a terhelt nem köteles vallomást tenni, de ha vallomást tesz, az bizonyítékként felhasználható – nemcsak ellene, hanem a javára is.

Amerikában, ha a terhelt úgy dönt, tesz vallomást, akkor igazmondási kötelezettség terheli. Ez a magyar jogban elképzelhetetlen, hiszen ezzel arra köteleznénk az eljárás alatt állót, hogy ha ő az elkövető, akkor magát vádolja. A magyar jogban nem köteles igazat mondani a terhelt, de más nem vádolhat hamisan. Ettől az eljárásban megjelenhet egy izgalmas játszmaszerű elem, azonban a lényeg, hogy az állam igazságos, fair eljárás keretében bizonyítsa a terhelt bűnösségét.

A jog igyekszik rászorítani a hatóságokat, hogy az esetleges beismerő vallomáson kívül is szerezzenek be minden elérhető bizonyítékot, és a beismerést is csak akkor fogadják el, ha az összhangban van a többi terhelő bizonyítékkal.

A vallomások kérdését a jogban sok minden bonyolítja még, itt csak

ízeltőként villantom fel a következőket: ha nem a terheltről beszélünk, hanem a tanúról, akkor fontos, hogy a tanú – néhány kivételtől eltekintve – köteles vallomást tenni és igazat mondani. Azonban olyan is előfordulhat, függetlenül attól, milyen szerepben tesz valaki vallomást, hogy a nyilatkozó nem a valóról számol be, mégsem hazudik. Hiszen a szubjektív valóságáról számol be, ami valamilyen oknál fogva eltérhet az objektív valóságtól.

A fentiek is rávilágítanak annak a szentírási kijelentésnek az igazságára, hogy „élet és halál van a nyelv hatalmában, amelyiket szereti az ember, annak a *gyümölcsét* eszi” (Péld 18,21). **Az ige általában a felelős, átgondolt beszédre int, amelynek forrása Isten félelme, a bölcsesség kezdete lehet.**

„Csak az Úr ad bölcsességet, szájából ismeret és értelem származik.” (Péld 2,6) Isten gyűlöli az álnok beszédet. (Péld 8,13b) Ezért érdemes átgondolni, mikor mit mondunk. Hi-

szen a kimondott szó sokszor szándékunkon kívül is meg tud sebezni más, vagy félreértések forrása lehet.

Jézus még magasabbra teszi a mércét, amikor azt mondja, hogy „minden haszontalan szóról, amelyet kimondanak az emberek, számot fognak adni az ítélet napján...” (Mt 12,36).

A magánéletben előfordul, hogy az egyik fél mindenképp szóra akarja bírni a másikat, pedig lehet, hogy nincs aktuálisan jó válasza. Ilyenkor nyugodtan jelezzük másik félként, hogy most nem szeretnénk az adott témáról beszélni. Ezután lehetőségünk van a kérdést átgondolni, Isten elé vinni imádságban a helyzetet, bölcsességet kérve a megoldáshoz.

**DR. RAB
FERENC
LEVENTE**

Az ébredés reménysége

Bölcs dolog-e a reménység a misszióban?

Megfáradva a reménységben

Furcsa ez a cím... valóban az, mert a megfogalmazásában benne van sok nemzedék csalódása, elfásultsága és megszorodása. Sokszor a miénk is! Sőt talán a Tiéd is, kedves Olvasó, akkor is, ha mások előtt ezt nem mered hangosan kimondani.

Sokszor csalódtunk már, sokszor imádkoztunk ébredésért az elmúlt évtizedekben, s közben rengeteg elfogyó gyülekezetet láttunk. Talán a miénk is fogy, amelyet így 2025-ben a lelki otthonunknak tartunk.

Tudjuk, hogy ez nem volt mindig így! *Csiha Kálmán* református püspök így emlékszik vissza a '70-es években Marosvásárhelyen végzett szolgálatára: „Jönnek a gyerekek. Több csoportban tartjuk nekik az alkalmakat, mert évente kétszáz-háromszáz ifjút konfirmálunk. A vasárnap délelőtti istentisztelet után pedig, amikor ki-mennek a templomból a felnőttek, betódul közel nyolcszáz vallásórás gyermek. Újra megtelnek a padok.” (*Csiha Kálmán: A börtöntől a püspökségig*)

S jön a kérdés: Miként lehetett ilyen ébredés a kommunista, diktatórikus Romániában, *Nicolae Ceaușescu* elnyomó, keresztyénellenes rendszerében, s miért nincs most Magyarországon? Sokakat kétségbe ejt ez a jogos kérdés. Nem marad más megoldás, mint „bölcse” lemondani a reménységről...

Magunkra nézve tényleg nem lehet reménységünk

Akkor tud ránk szakadni a reménytelenség, ha a saját életünkre, egyházunk helyzetére, megfáradt hitéletünkre nézünk. Teljesen reális a meg-látás, hogy a mai egyházi élet, s benne a keresztyének élete nem vonzó, nem missziói, s jogosan gondoljuk, hogy ez nem fog senkit megszólítani.

Nem volt ez másként pünkösöd hajnalán Jeruzsálemben sem. Akkor még nem volt egyetlen tanítvány sem, aki elhitte volna, hogy ő képes bizony-sá-

got tenni Jézusról, s ennek a bizony-ságtételnek bármilyen hatása lesz egyetlen ember életére is. Magukra néztek, a saját bűneikre, hitetlenségükre, és el is veszítették a reménységüket. Ez egy természetes folyamat... Ne gondoljuk, hogy jobbak vagyunk Pétemél, Jánosnál vagy Tamásnál.

Istenre nézve lehet erős reménységünk

Akkor mit tegyünk, miről szól a valódi misszió? Mikor lesz valóban ébredés? Akkor, ha kiárad a Szentlélek! Pünkösdkor nem maguktól lettek a ta-

A felülről kapott bölcsesség meglátja Isten munkáját ebben a világban.

nítványok tele lendülettel, tűzzel, sőt reménységgel, hanem a Szentlélek tette őket élővé.

Kívülről – felülről (!) – jött a segítség! Amikor a Lélek kiáradt, lerombolt minden falat, kételkedést, reménytelenséget.

Csodálatosan mondja el mindezt az énekeskönyvünk 66. éneke: **„Te vagy, ki az ember szívébe / A hit virágát ültetéd; / Ó, halld meg, csüggedők reménye, / Midőn lelkem sóhajt feléd! / Miként az illat, száll föl hozzád / Az égbe esdő sóhajom: / Oszlasd el homlokom boruját, / Kísérj áldással utamon!”**

Ma is erre van szükségünk! Jöjjön a Lélek, és ültesse el a hit virágát az emberek szívébe! Imádkozzunk újra és újra ébredésért, soha nem adjuk fel ezt az imádságos harcot!

„Mit tegyünk, atyámfiai, férfiak?”

A Lélek kiáradása mellett nagyon meghatározó volt pünkösöd ünnepén az is, hogy az igével szíven talált emberek feltették az egyik legfontosabb kérdést: „Mit tegyünk, atyámfiai, férfiak?” (ApCsel 2,37)

A 21. században nekünk is ezt a kérdést kell feltennünk, kérve Istent, hogy vezessen minket a hit és a misszió útján. Kérünk kell őt, hogy adjon bölcsességet, mutassa meg, hogy miként kell ma az evangéliumot hirdetni mások felé.

Meggyőződésem, hogy a Szentléleknek ma is van válasza erre a kérdésre. Ha alázatos szívvel állunk meg előtte, ha tényleg nem a saját elképzeléseinket akarjuk megvalósítani, akkor vezetni fog minket – egyénként, gyülekezetként, evangélikus egyházként – az evangélium hirdetésének útján.

Rengeteg lehetőséget ad a mai világ az evangélium hirdetésére is, de Istentől kapott bölcsességre van szükségünk ahhoz, hogy meglássuk, mikor, melyik eszközzel kell élnünk.

Újra a kezdő kérdésről

„Bölcs dolog-e a reménység a misszióban?” – olvastuk a kérdést az írás elején. Természetesen, hiszen a mi dolgunk nem a kétségbeesés, nem egy hamis „bölcsségbe” menekülés (úgyis minden hiába), hanem a kitartó imádság az ébredésért.

Reménytelennek tűnik? Persze, emberileg nagyon, de Istennek minden lehetséges.

Ide nem óvatos, fontolva haladó emberi bölcsesség kell, amelyik visszafogott elemzéseken alapul, hanem valami egészen más: felülről kapott bölcsesség, amely meglátja Isten munkáját ebben a világban, s kész tenni azért, hogy – ha jön az ébredés – akkor felkészülten tudja szolgálni az Úr országának épülését.

DEÁK
LÁSZLÓ

esperes

„A keresztről szóló beszéd...”

Isten bolondsága és bölcsessége

Pál a pártoskodó és magukat bölcsnek tartó korinthusi gyülekezethez írt első levelében használja ezt a megütközést keltő fogalmat: Isten bolondsága. Amikor a gyülekezetben támadt szakadásra és széthúzásra reagál, az általa lerakott teológiai alapokhoz nyúl vissza, a keresztről szóló beszédhez, mely hitük forrása.

A szavakkal játszva, paradoxonban beszélve teszi ezt, hogy felfigyeljenek elbizakodott olvasói. Szembeállítja a világ bölcsességét és hatalmát Isten látszólagos erőtlenségével, a kereszttel, valamint a megváltás útjának evangéliumával, ami a bölcses számára bolondságnak tűnik.

E világ bölcssei ugyanis elsősorban az értelmükkel akarják megismerni Istent, megvizsgálva, mintegy bölcselkedésük tárgyaként. Ezen az úton azonban zsákutcába jutnak, és mivel nem dicsóítik a Teremtőt, nem jutnak el a személyes kapcsolatig, az igazi megismerésig.

Pál a bölcselkedők helyzetét tekintve ugyanarra a megállapításra jut itt, mint amit később a római levél elején részletesen kifejt (Róm 1,16–21). „Nem tette-e bolondsággá Isten a világ bölcsességét? ...a világ a saját bölcsessége útján nem ismerte meg Istent a maga bölcsességében...” (1Kor 1,20–21) Ezért Isten egy másik utat adott az őt kereső embernek.

A kereszt: az erőtlenség botránya?

Pál számára a keresztről szóló evangéliumban van az Isten igazi bölcsessége. Jézus áldozata nyitja meg az utat Isten felé. Ez azonban a zsidóknak botrány, a bölcselkedőknek pedig bolondság.

A zsidó kortárs írásmagyarázók is dicsérték írásaikban Isten erejét és bölcsességét. Pál abban mond nekik újat, hogy mindezt a keresztre érti. Isten a maga erejét és bölcsességét nemcsak a világ megteremtésében és a történelem irányításában jelentette ki, ahogyan a rabbik gondolták, hanem egyszeri és felülmúlhatatlan módon a Krisztus-eseményben is: Jézus életében és értünk való halálában és feltámadásában. Mert „tett szett Istennek, hogy az igehirdetés bolondsága által üdvözítse a hívőket” (1Kor 1,21).

A kereszt mint brutális kivégzőesz-köz azonban botrány és bolondság az emberek szemében. Az ő gondolkodásukban ugyanis a kereszt igéje a gyengeség és balgaság jelképe. „Egy gyenge, erőtlén Krisztus a kereszten Isten bolondsága, aki engedi, hogy a Messiását megfeszítsék! Pont ő lenne a szabadulás útja? Isten bölcsessége, és erejének jelképe a világ számára?” – kérdezik ma is sokan.

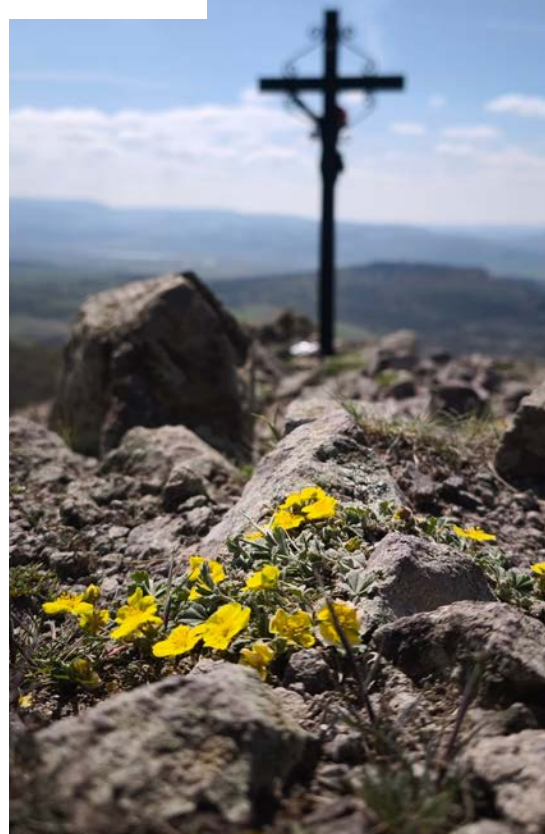
Pál válasza erre: „az Isten »bolondsága« bölcsőbb az emberek bölcsességénél, és az Isten »erőtlensége« erősebb az emberek erejénél” (1Kor 1,25). Isten cselekvésére ugyanis éppen ez az ellentmondás jellemző, amely különbözik az emberi elvárásoktól.

A gyengeségeinket, bűneinket magára vevő és hordozó Úr, aki önként lemond hatalmáról értünk: nem fogható fel az emberi értelem és bölcselkedés számára. A kereszt botránya és az erről szóló igehirdetés „bolondsága” a mai napig kiveri a biztosítékot sok embernél.

Pál két példája

Pál, hogy olvasói előtt megvilágítsa ezt a paradoxont, két példát is hoz. Az első maga a korinthusi gyülekezet. Ha tagjai a saját elhivatásukra tekintenek, megérthetik, hogy Isten azokat választotta ki és hívta el, akik a világ szemében bolondok, hogy megszegyenítse a bölcseseket, az erőtlenekeket, sőt a lenézetteket, mert kevés köztük a bölcs vagy befolyásos. Isten kiválasztása tehát szembemegy a világ szerinti bölcsességgel. Miért? Hogy az Úrral dicsekedjünk és ne magunkkal (1Kor 1,26–31).

A másik példa személyes. Ő mint igehirdető Isten titkát nem a bölcsesség fölényével hirdette közöttük, hiszen úgy határozott, hogy nem fog Korinthusban másról beszélni, csak a megfeszített Krisztusról. Igehirdetése sem a bölcsesség megejtő szavaival, retorikai ékesszólással hangzott a hívőkhöz, hanem a Lélek erejével, hogy hitük ne emberek bölcsességén, hanem Isten erején nyugalodjék. Ezért a korinthusiak hite nem Pál sikere, meggyőző beszédének következménye, hanem egyedül a Szentlélek bizonyító erejének köszönhető (1Kor 2,1–4).

Hit által megértett bölcsesség

Isten tehát a világ szemében gyengéket és lenézetteket hívja magához a kereszt evangéliumával, hogy szabadokká tegye őket. Nem emberi bölcselkedés, rábeszélés vagy belátás hozza meg Isten ismeretét számukra, hanem a kereszt evangéliuma.

Az evangélium, ami a világ előtt bolondságnak tűnik, valójában Isten bölcsessége, amely csak Isten Léleke által, hitben válik megismerhetővé. A rejtőzködő Isten Krisztusban, a kereszten lesz számunkra megismerhető, minket szerető Atya.

Isten rejtett, titkos bölcsességét azonban csak hit által értjük meg. Valójában itt nyer értelmet a felállított paradoxon: ami a világ szemében bolondság, az hit által a legnagyobb üdvösség, szabadulás, új élet forrása lesz minden Krisztusban hívőnek.

**GERŐFINÉ
DR. BREBOVSKY
ÉVA**

Reformátori bölcsesség

A Szent Mátyás-napi igehirdetésből

„Abban az időben megszólalt Jézus, és ezt mondta: »Magasztallak, Atyám, menny és föld Ura, mert elrejtetted ezeket a bölcsék és értelmesek előtt, és felfedted a gyermekeknek. Igen, Atyám, mert így láttad jónak.«” (Mt 11, 25–26)

Elrejtetted ezeket a bölcsék és értelmesek előtt, és felfedted a gyermekeknek. Az ember azért rejtegeti, ami az övé, hogy azt letagadja és titokban tartsa; Isten azért rejt el, ami az övé, hogy azt kinyilatkoztassa. A bölcsék és nagyok előtt elrejteti – megalázva és bolonddá téve őket –, hogy így nyilatkoztassa ki azt a kicsiknek, mert így kedves neki, és ez felel meg szent és jó akarátának. Mert melyik akaratot lehet annál jobbnak nevezni, mint amelyik rejtettsége által nem tesz mást, mint hogy a kinyilatkoztatás akadályát – vagyis a fennhéjázást – eltávolítja?

Két kérdéssel állunk itt szemben. Először: kiket kell azon bölcsék és értelmesek alatt értenünk, akik előtt ez a rejtettség van? Másodszor: mit takar előttük ez az elrejtettség? [...]

A keresztyéneknek ezt kell tehát mondani: azok a „bölcsék”, akik mindenben okosak, de leginkább Isten bölcsességében és a Szentírásban. Különben mindenki bölcsnek gondolná magát. Akiket pedig én igazán bölcsnek neveznék, azok olyanok, akik nem gondolják magukról, hogy bölcsék, sem pedig azt, hogy náluk a bölcsesség. Inkább bolondnak tartják magukat, és azt érzik, mennyire szükségük lenne

bölcsességre és okosságra, mert szívük minden hízelkedése nélkül látják, hogy üresek, és semmit nem tudnak.

Azt mondom tehát, akik teljességgel tudatlanok, de a bölcsességet kívánják, azok a valóban bölcsék. [...]

Mert aki felismeri, mennyire bolond Isten előtt, annak Isten ezt az alázatot a legnagyobb bölcsességként tartja számon.

Luther Márton igehirdetésének részlete, Wittenberg, 1517. február 24.

Forrás: Luther válogatott művei 6. – Prédikációk, Luther Kiadó, 2015

Luther Márton asztali beszélgetéseiből

Csakis Krisztus Urunkban van győzelmünk az ördög ellen. Akinek ez nincs meg, az elveszett. A világ mégis semmibe veszi Krisztus Urunkat, és nélküle akar okos lenni. Ennek láttán gondolja az ördög: „Ez lesz az én igazi vadpecsenyém!” Krisztuson kívül nincs üdvösség.

Egy keresztyén csak akkor van biztonságban az ördögtől, ha Krisztust tartja bölcsességének, üdvözülésének, megigazulásának és megváltásának. Jaj, mi szegények és a mi okosságunk! Mielőtt igazából okosak lehetnénk, leroskadunk és meghalunk. Így aztán könnyű

az ördögnek elkapni minket. Amikor az ember harmincéves, még ott vannak benne a testi bolondságok, nem is beszélve a szellemi bolondságokról. Igazi csoda, hogy mindezek ellenére mégis milyen nagy tetteket viszünk végbe ezzel a súlyos gyarlóságunkkal.

Látjuk és tapasztalatból tudjuk, milyen erős és hatalmas az isteni igazság: bár akadályt gördítenek elébe, áttör rajta, és minél többet olvassák, annál hatékonyabb. Magával ragadja a szívet, újabb és újabb jó gondolatokat ébreszt, amilyenek Cicerónak, aki pedig a legjobb szónok volt, minden bölcsességével és ékesszólásával együtt sem juthattak az eszébe, és aki az emberi bölcsességben és értelemben a legmagasabbra jutott. Csakhogy a bölcsesség nem szárnyalhatja túl önmagát, itt lent kell maradnia.

*

Ez a két tanítás, a törvény és az evangélium szerfölött szükséges. A kettőre együtt van szükségünk, és együtt kell forgatnunk őket, de nagy bölcsességgel más-más módon, máskülönben az emberek vagy vakmerőek lesznek, vagy kétségbeesnek, főként, ha az ördög az evangéliumból törvényt csinál. Mózes ezt a két tanítást igen jól és találóan írja le az alsó és a felső malomkövel. A felső kő dörömböl és zúz, ez a törvény, és Istentől úgy van rendelve, helyesen, hogy csak ő forogjon. Az alsó kő pedig csöndes és mozdulatlan, ez az evangélium. Urunk Istenünk a felső követ bölcsen úgy illesztette be, hogy ne törjön és zúzzon túl nagy lendülettel, hanem ráakasztotta a kegyelmet mind az alsó, mind a felső kőre.

Forrás: Luther válogatott művei 8. – Asztali beszélgetések, Luther Kiadó, 2014

Bölcsék köve

Mi a bölcsesség? Tapasztalat, okosság, tájékozottság, talpraesettség? Nem, ezeknél jóval több. Valami isteni...

„Isten adott Salamonnak igen nagy bölcsességet és értelmet. Olyan sok bölcs gondolata volt, mint a tenger partján a homok. Nagyobb volt Salamon bölcsessége a keleten lakó emberek bölcsességénél és az egyiptomiak minden bölcsességénél.” (1Kör 5,9–10)

Ha arról gondolkodunk, hogy mit is jelent a Biblia szerint a bölcsesség, akkor egy idő után rájövünk, hogy valami baj van a bölcsességfogalommal. A Biblia másképp határozza meg, mint ahogyan mi gondolkodunk róla.

Talán az első, ami a bölcsességgel kapcsolatban eszünkbe jut, a korral való összefüggése. A „bölcs öreg” toposza ott él mindannyiunk fejében, de a Biblia nem beszél arról, hogy a bölcsesség a korral mindenkinek megadatna. Az évek hoznak magukkal tapasztalatot, de bölcsességet nem. Nem automatikusan leszünk bölcsék, bárhogyan is szeretnénk. Salamon már uralkodása elején megkapta Istentől ezt az adományt, és akkor még egyáltalán nem volt öreg.

A legtöbb, amit tehetünk a bölcsességért, hogy kérjük: „Ha pedig valakinek nincsen bölcsessége, kérjen bölcsességet Istentől, aki készségesen és szemrehányás nélkül ad mindenkinek, és meg is kapja” (Jak 1,5).

Jakab apostol feltételezi, hogy a bölcsességet kérő hisz Istenben. Így folytatja: „De hittel kérje, semmit sem kételkedve, mert aki kételkedik, az olyan, mint a tenger hulláma, amelyet a szél sodor és ide-oda hajt” (Jak 1,6).

Salamon királyról – a bölcsesség mintaképéről – azt olvassuk a Kirá-

lyok első könyvében (11. fejezet), hogy élete végén idegen vallású feleségei elfordították a szívét Istentől. Bálványimádó lett és ezzel elveszítette a bölcsességét. **Tehát nem elég bölcsse lenni, annak is kell maradni.**

Mit tudunk meg a bölcsességről? Nem kortól függ; nem jár automatikusan. A hit az alapja. Kérhető, kapható, de nem birtokolható.

A bölcsesség nem emberi tulajdonság. Nem a tapasztalat, az okosság és a tájékozottság együttese, hanem Istenhez kötöttség, Isten által irányítotttság. Ezért nem megszerezhető és birtokolható. Amíg az ember Istennel kapcsolatban van, addig bölcs, ha eltávolodik tőle, oda a bölcsesség.

Egy látásmód „Isten szemével” látni a dolgokat. Hogyan lát Isten? A lényegét látja, sallangoktól, félrevezető külsőségektől mentesen azt, ami van. Nem többet, nem kevesebbet. Ez a bölcsesség, ilyen a bölcs.

A Biblia szétválasztja a „felülről jövő” és az emberi, „e világi” bölcsességet (lásd Jak 3,13–17). Ez is a látásmódra utal. A világ bölcsé a világ szemével, az Isten szerinti bölcs Isten szemével lát, és ennek alapján is cselekszik.

**JORSITS
ATTILA**

teologiablog.hu

Gyerekbölcsességek

Hittanórai bölcsességek

- Mit jelent a barátság?
- Ha nem tudod magad megvédeni, ha túl sokan vannak ellened, akkor a barát segít.
- A barát segítőkészebb, mint a testvér.

- Mit jelent, hogy szeressétek ellenségeiteket?
- Amikor felidegesít valaki, arra gondolok, hogy nem érdemes bántanom, mert úgyis megbánom.

A Miatyánkról tanultunk

2. osztályban

- Mit jelenthet, hogy a mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma?
- Isten adjon nekünk kenyeret meg finom ételt az asztalunkra.
- Biztos tudtok olyan gyerekekről, akiknek nincs elegendő ennivalójuk, pedig ők is imádkoznak.
- Akkor nekünk kell továbbadni a kenyeret nekik.

Nem kellett belemennünk nagy teodíceai kérdések megvitatásába. A gyerkőcök még elég gyakorlatiasak...

Forrás: Deák Gabriella

Óvodai párbeszéd

- Kata néni, én már nem játszom anya telefonján.
- Miért nem?
- Mert leszokok.

- És akkor Isten megteremtette a növényeket. Mondjatok zöldségeket, gyerekek!
- Paprika, tök, kovászos uborka...

Forrás: Fecskefészek Evangélikus Óvoda

Ha te valakiről rosszat gondolsz, lehet, hogy ő is azt gondolja rólad.

Nem mindenkiről lehet látni, hogy mennyire rendes, amíg nem beszélgetünk vele.

Nem szabad bántani másokat olyan dolog miatt, amiről nem tehetnek, s nem tudják kijavítani.

<https://eletszepitok.hu>

Kérdeztem az ovis fiamat, miért kapott aznap sírós száját a magatartására.

- Mert nem mentem oda az óvó nénihez, amikor hívott.
- És miért nem fogadtál szót?
- Mert a büntetősékről nem szabad felállni.

<https://anyamagazin.hu>

Könyvajánló

Bölcs szív – 50+ meditáció és imádság

Szerkesztette: Szabó Lajos

Luther Kiadó, 2014

Imádságos és meditációs gyűjtemény ötven fölöttieknek, akik a felnőttkor éveiben lelki erőforrást keresnek az élet további szakaszaira. De fiatalok számára is hasznos, akik azon gondolkodnak, hogyan is viszonyuljanak az idősebb korosztályhoz. Mindazoknak készült, akik szeretik a csendet, akik nem hiszik el, hogy az élet anynyi, amennyit a felszín mutat, akik tudni akarják, hogy akkor is értékesek, ha épp nem a csúcson járnak.

Tapolyai Emőke: Gondolatok elvitelre – A pszichológus tanácsai a mindennapok

küzdelmeihez

Harmat Kiadó, 2020, 2024

Reményre, bátorításra és időtálló bölcsességre mindig szükségünk van, különösen a korunkra jellemző távolságtartásban és sűrűsödő bizonytalanságokban. Negyvenöt tömör írásában Tapolyai Emőke egy-egy kép, emlék felidézése nyomán fogalmazza meg, hogy mindig adódik alkalom fejlődésre, változtatásra, jóságra és szeretetre.

Lovas András: A bölcsesség kezdete

Kálvin Kiadó, 2020

Lovas András református lelkipásztor A példabeszédek könyvéről szóló igehirdetései. A szerző célja, hogy az olvasó számára kibontakozzon a helyes élet, a jó döntéshozatal titka a bibliai bölcsesség és Krisztus evangéliuma fényében.

A kiadvány utolsó fejezete A példabeszédek könyvének központi üzenetét újszövetségi perspektívába helyezi, kiemelve, hogy Krisztusban minden bölcsesség a miénk lehet.

Imádkozzunk!

„A bölcsesség sem nem velünk született tulajdonság, sem nem sajátítható el, hanem ajándék. Isten ajándéka. Annak adja, aki már látja, hogy nincs neki bölcsessége, és kéri Istentől.”

(Cseri Kálmán)

Fotó: Becsianszki Judit

Adjunk hálát:

- hogy mindig van lehetőségünk a megtérésre, új kezdetre, mert ő nem küldi el azt, aki hozzá megy;
- Urunk gondoskodásáért, hogy akkor is rajtunk tartja a szemét, amikor a magunk feje után megyünk;
- hogy kérhetünk és kaphatunk bölcsességet Istentől!

Könyörögjünk:

- tisztánlátásért, helyes ítélőképességért, hogy helyes döntéseket tudjunk hozni;
- bátorságért, hogy minden helyzetben ki merjünk állni az erkölcsileg helyes álláspont mellett;
- Isten vezetéséért, útmutatásáért, az élő igéért!

Rejtvény

A példabeszédek könyvének tanulmányozására biztatjuk az olvasókat. Egészítsük ki a befejezetlen mondatokat! Segítségül: a fejezeteket sorban lapozgatva, egymás után rálelünk a befejezendő gondolatokra.

1. Az Úrnak félelme a bölcsesség kezdete,
2. Dicsőséget örökölnék a bölcsék,
3. Ügyelj, hogy merre tart a lábad, akkor
4. De aki asszonnyal lesz házasságtörő, az esztelen,
5. Hallgassatok az intésre,
6. Ha bölcs vagy, magadnak vagy bölcs, ha csúfolódó vagy,
7. A bölcs fiú örömet szerez apjának, az ostoba fiú
8. Az igaznak a keresetéből élet lesz, a bűnösnek
9. Nem áll szilárdan a bűnösen élő ember, de az igazak
10. Amit mond az ember, annak
11. Jobb egy tányér főzelék ott, ahol szeretet van, mint
12. Jobban megrendíti a dorgálás az értelmes embert, mint
13. Ízlik az embernek a hazugsággal szerzett kenyér, de végül
14. Aki vigyáz a szájára és a nyelvére,
15. Láttál olyan embert, aki bölcsnek tartja magát? Több reményt fűzhetsz

A helyes megfejtéseket a szerkesztőség címére várjuk: Evangélikus Missziói Központ, 1085 Budapest, Üllői út 24.

Videóajánló

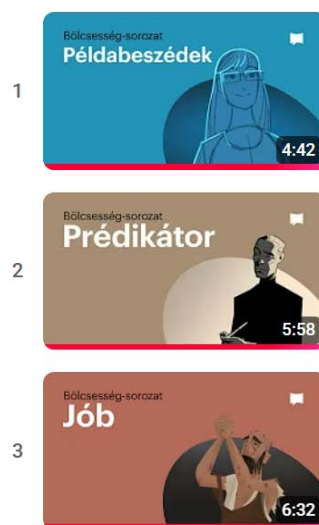

Bölcsességirodalom – A „jó élet” három szemszögből

A bibliai bölcsességirodalom három könyve – A példabeszédek könyve, A prédikátor könyve és Jób könyve – más-más szemszögből vizsgálja ugyanazt a kérdést: Mit jelent a jó élet?

Emberként is elképzelhetjük őket: a példabeszédek szerzője ragyogó fiatal tanár; a prédikátor az egyenes, középkorú kritikus; Jób a sokat látott bölcs öregember. A teljes képhez fontos mindhármat megismernünk.

Szeretettel ajánljuk a Fordított Királyság Alapítvány rövid videóit. Megtalálhatók a YouTube-on a BibleProject – Hungarian oldalán a Bölcsesség című sorozatban.

Guruk vagy filozófusok: mi a valódi bölcsesség?

- Tágabb emberi kultúránkban milyen megközelítései vannak a bölcsességnek?
- Yoda, Gandalf vagy Arisztotelész és Platón jut eszünkbe először a bölcsességről?
- A bölcsesség okosság vagy eredetiség, a tudás gyakorlatban való alkalmazása?
- Ahogy idősödünk, tapasztaltabbak leszünk csupán, vagy bölcsőbbek is?

A Tűzfal podcast 38. részében Bolyki László zenész, lelkigondozó és Szabados Ádám teológus összevetik a nyugati, a keleti és a bibliai bölcsességfogalmakat, és a végén a kereszt bolondságánál kötnek ki. Gurukkal és filozófusokkal kezdenek, de egészen másfajta bölcsességhöz érkeznek.

Az epizód megtalálható a Tűzfal YouTube-csatornáján.

BOLONDOK ARANYA

Ha bölcsességért kiáltasz, és hangosan kéred az értelmet, ha úgy keresed azt, mint az ezüstöt, és úgy kutatod, mint az elrejtett kincseket, akkor megérted, mi az Úr félelme, és rájössz, mi az istenismeret.

PÉLDABESZÉDEK 2,3-5

Hallottál már a kaliforniai aranylázzról? 1848 és 1855 között az aranyról elterjedt szóbeszéddek miatt a világ szinte minden tájáról több mint 300 000 ember özönlött az Egyesült Államok nyugati partjára. A legelső bányászok mosták az aranyat. Patak és folyómedrekben lapátolták ki a homokot, a kavicsot és a vizet serpenyőkbe, majd ezeket rázogatták, hogy a nehezebb arany leülepedjen az aljára. Néhányan tényleg meggazdagodtak, másokat azonban bolonddá tett egy fényes, értéktelen ásvány, a **pirit** – más néven a **bolondok aranya**.

A bolondok aranya úgy néz ki, mint amilyennek az aranyat *képzeled* – csillogó és aranyszínű. A valódi arany fémes-fényes, de mattabb és meglehetősen puha. Ha ráütsz egy kalapáccsal, kilapul, míg a bolondok aranya szikrákat szór. A valódi arany szagtalan, a bo-

londok aranya viszont nagyon is bűdös – mint a záptojás. Sok bányász hitte, hogy óriási kincset talált, amikor mindössze egy fényes, bűdös, értéktelen kődarab volt a kezében.

Így van ez a legtöbb „kincsel” is, amelyeket az emberek a világban hajszoznak. A világ kincsei csillognak, villognak: nagyon csábítanak, hogy fussunk utánuk. Amikor azonban az *igazi* kincshez hasonlítod őket, kiderül, hogy bűdösek és értéktelenek. Mi az igazi kincs? Isten ismerete! Ő a legnagyobb kincs. Egyedül Isten éri meg, hogy fussunk utána. És őt sokkal könnyebb megtalálni, mint az aranyat. Csak nyisd fel a Bibliád, és tárd fel a szívedet imádságban. A legnagyobb kincs – maga Isten – ott van, és várja, hogy megtaláld.

Drága Istenem, amikor a világ kincsei csábítanak, hogy fussak utánuk, emlékeztess, hogy te vagy a legnagyobb kincs. Az egész életemet azzal szeretném tölteni, hogy téged egyre jobban megismerjelek.

GONDOLTAD VOLNA?

Ugyan a kaliforniai aranyláz a leghíresebb Amerikában, de nem ez volt az első. A karolinai aranyláz egy 12 éves fiú által 1799-ben talált – és kezdetben ajtókitámasztóként használt – 7,7 kilogrammos aranyröggel kezdődött. Értékének felismerése után több mint 30 000 ember rohanta meg a környéket, hogy aranyat keressen. Ettől kezdve Észak-Karolina lett az első állam az aranytermelésben – egészen 1848-ig.

Arany

Pirit

Louie Giglio: Milyen hatalmas a mi Istenünk! – 100 újabb tudományos kaland Isten csodálatos világegyetemében
Tudományos áhítatoskönyv gyerekeknek Encián Kiadó, 2021

Tudomány és hit?! Igen! A könyv számtalan példán keresztül mutatja be, hogy a körülöttünk lévő világ megismerése hogyan erősíti hitünket és segít közelebb kerülni a szerető, gondviselő, minket név szerint ismerő és megváltó Istenhez.

További információk és rendelés a kiadó honlapján: encian.hu.

Kitekintés

Talán nem túlzás azt állítani, hogy 2025 tavaszán az egész világ figyelemmel kísért a Vatikánban történő változást. Nem csak a katolikusokat foglalkoztatta, hogy ki lép **Ferenc pápa** örökébe. Nem vitás, hogy ez valamennyire az egész kereszténység helyzetére, megítélésére kihatással van. Sokak szerint persze maga a hátrahagyott örökség is megosztó. Kitekintésünkben – a vitás kérdéseket most mellőzve – a misszió ügyével kapcsolatosan idézzük fel Ferenc pápa néhány gondolatát, tevékenységét. (GY. G. D.)

Az egyház kilépése a világ felé – missziós pápaság dióhéjban

Ferenc pápa (1936–2025) egész pápasága alatt az egyház missziós küldetését állította a középpontba. Ez alatt elsősorban azt értve, hogy az egyháznak nem önmagával kell foglalkoznia, hanem ki kell lépnie saját falai közül, és el kell érnie az embereket – különösen azokat, akik a társadalom peremén élnek.

„Menjetek ki!” – az evangélium képviselése tettekben és szavakban

2013-ban kiadott programadó dokumentuma, az *Evangelii Gaudium* (Az evangélium öröme) világosan megfogalmazta: az egyháznak el kell hagynia kényelmes helyzetét, hogy „sebet gyógyítson és szíveket melegítsen”. Ferenc pápa szerint a misszió nem térítés, hanem szeretetteljes jelenlét: kísérés, figyelem, odafordulás.

Struktúrák is a misszió szolgálatában

A Vatikán átszervezésének középpontjában is ez a cél állt: a 2022-ben kihirdetett *Praedicate Evangelium* (Hirdessétek az evangéliumot) dokumentum hangsúlyozta, hogy a római kúria fő feladata az evangelizáció támogatása, nem a központi irányítás.

A püspököket arra biztatta, hogy legyenek „pásztorok az emberek között, ne hercegek”, és az egyházi struktúrákat mindig a misszió eszközeinek tekintette, nem öncélúnak.

A misszió helyei: peremvidékek, háborús övezetek, más vallások

Negyvenhét külföldi utat tett, gyakran olyan országokba, ahol a keresztények kisebbségben vagy üldöztetésben élnek – ezzel is jelezve, hogy az evangélium a leginkább rászorulókhoz szól.

Fontosnak tartotta a vallásközi párbeszédet: nem ellenséget, hanem testvért látott a másként hívókban, s ezzel is tágitotta az evangélium „missziós horizontját”.

Egyszerűség mint evangéliumi tanúságtétel

Személyes életmódjában is a missziós példamutatást képviselte: nem lakott a pápai palotában, szerény járműveket használt, és gyakran látogatott betegeket, szegényeket, rabokat. „A misszió az irgalmasságban válik hitelessé” – vallotta.

Összegzés: a „kifelé forduló egyház” pápája

Ferenc pápa öröksége egy olyan egyház képe, amely nem várja, hogy eljöjjenek hozzá, hanem maga indul el – alázattal, együttérzéssel és bátorsággal –, hogy elérje a világot az evangélium örömeivel. Ahogy gyakran mondta: „Inkább egy sérült, poros, úton levő egyház, mint egy olyan, amely a saját biztonságát féltve bezárkózik.”

Összeállította: Kis Ferenc Balázs

Forrás: <https://www.usccb.org/news/2025/global-pastor-word-and-deed-pope-preached-mercy-outreach>

Pásztorból fotós

Hosszú út sorsfordító találkozással

Gábor Levente vagyok, 1984-ben születtem. Tizenhét éves koromig szüleimmel és öt testvéremmel az erdélyi Gyimesben éltem, ebből kilenc évet pásztorgyerekként. Ott-honról elkerülve több országban dolgoztam (Ausztria, Hollandia, Magyarország, Németország, Norvégia, Svédország), otthon és külföldön is többnyire építkezéseken.

2008-ban nagyon mély találkozásom volt Istennel. Ettől fogva teljesen átalakult az életem. Közben nagyon belefáradtam a nehéz fizikai munkába. Az Úrtól olyan munkát kértem, ami kreativitást igényel, ami nem unalmas, hanem mindig változatos. Az egy éven át tartó bőjt során Isten kezdte megnyitni a kapukat a fotózás felé. Alkotótevékenységként a fényképezés nagyon feltölt. Az események, történetek, pillanatok megörökítése szintén sokat jelent.

Elsősorban esküvői fotós vagyok – ebből élek. A gyimesi hagyományok dokumentálása belső késztetésből adódik, ugyanakkor örömet is jelent, és reményeim szerint nem csak nekem.

Most indultam el a Gyimesbe való visszaköltözés útján. Visszahúz a szívem, és tudom, feladatom van ott. A távol töltött sok-sok év után másként látom Gyimest, a gyimesi csángókat – magunkat.

A Húsvéti Gyimes c. kiállítás bemutatkozó szövege

„Mégis-szeretetem” kísér

Dr. Zsednai Józsefné várpalotai evangélikus lelkész tanúskodik interjúnkban azokról a hitét formáló személyekről, szavakról, hatásokról, amelyekkel megajándékozta őt Isten.

Ha a családotra és gyermekkorodra tekintesz vissza: mi tett Téged azzá, aki ma vagy?

Az Úristen formált, faragott. Minden, amit magamban szeretni tudok, az ő ajándéka, nem az én érdemem.

Evangélikus édesapa és református édesanya negyedik gyermekeként imádkozó, bibliás, templomos családba születtem bele. Nem volt kérdés az, hogy gyerek-istentiszteletre járjunk, aztán a confirmáció és így tovább.

Felvillan bennem egy kép gyerekkoromból, amikor egyszer református édesanyám vitt el engem az evangélikus templomba. Óvodás lehettem. Hideg volt, kétujjas kesztyű volt rajtam. Amikor eljött az imádság ideje, én kétségbeesve néztem az édesanyámra, hogy nem tudok imádkozni így. Nem vette le rólam a kesztyűt, csak imádságra formálta benne a kezem. Maig hatóan belém ivódott: nincs olyan körülmény, ami megakadályozhat az imádságban.

Nem igazán emlékszem olyan alkalmakra, amikor mi a családban együtt imádkoztunk. De azt tudom, hogy a szüleim minden nap imádkozó szívvel olvasták az ígét, és sokat jelentett számukra az a kis közösség, mely rendszeresen összegyűlt nálunk énekelni, imádkozni, Bibliát olvasni.

Ez a korszak pedig nem segített abban, hogy ne bezárkózva kelljen élni a hívő és vallásos életet.

Édesanyám pedagógus volt, és meg is járta ennek a kálváriáját. Tanyasi iskolákban tanított hittant, aztán „út-törős” pedagógus lett.

A három iskolából néha össze is gyűjtötte a gyerekeket, és egy ilyen jól sikerült kirándulás nap végén kérték őt, hogy énekeljenek még egy szép Jézus-éneket. De az akkor már úttörőkirándulás volt! Belehasított édesanyámba, hogy ő tanította nekikezettek – nem fogja azt mondani a gyerekeknek, hogy ne dicsérjék az Istent!

És tényleg így is lett, aztán meg is kapta a fegyelmit, kényszerű áthelyezéssel. Ebből a nehéz környezetből, ahol gyalogolt sárban, hóban, átkevert a nagyközségi központi iskolába, ahol sokkal jobb körülmények között tudott dolgozni. Ez volt az Úristen válasza a fegyel mire.

Aztán később is volt ilyen fegyelmihez közeli helyzet, amikor a tízéves bátyámat temettük, és a tanári szobába kitette a gyászjelentést. Rajta volt, ugye, hogy evangélikus szertartás szerint zajlik a temetés. Melléállt az egyik kollégája, aki azt mondta, hogy hagyjátok békén, elvette a gyász az eszét, ne bántsuk...

Hogyan éltétek meg a veszteséget, amit a bátyád halála okozott?

Ez a történet valahol ott van a hivatásom gyökereinél. Én nyolcéves voltam. Arra emlékszem, hogy a bátyámnak olyan orrvérzése volt, amit nem tudtak elállítani, és végül mentőt kellett hívni. Akkor láttam őt utoljára. Később tudtuk meg, hogy heveny leukémia volt, ami elvitte a bátyámat két hét alatt, karácsony ünnepe előtt néhány nappal.

Amikor aznap felébredtem fél nyolckor, mentem édesanyámhoz: Miért hagytál minket elaludni? Azt mondta, hogy ma nem megyünk iskolába, éjjel meghalt a bátyám. És röviden elmondta, hogy mit élt meg ott a kórházi ágy mellett éjjel, és hogy miket mondott a bátyám az utolsó szavaival. És ott, pár órával a gyász beállta után azt tudta mondani az édesanyám Jób szavaival, hogy az Úr adta, az Úr vette el, áldott legyen az ő neve.

Édesanyám hittel viselt gyászt látva fogalmazódott meg bennem – sokáig csak érzés szintjén –, hogy ha van olyan erő, ami egy ilyen helyzetet elbíró, akkor az az erő nekem is kell.

A családotokban volt még olyan rokon, akire szüleid támaszkodhattak hitbeli kérdésekben?

Az egész családnak ilyen hívő lelkülete volt. Ott volt például édesanyámnak a bátyja, aki kifejezetten evangelizációs elhivatottságú református lelkész volt. Letiltották, hogy kollégák se hívassák meg szolgálatokra.

Ő volt az, aki gyerekkoromban újra meg újra megkérdezte tőlem, hogy állok én Jézus Krisztussal. Menekültem előle, de sosem felejtettem el megkérdezni. Ahogy fejlődött bennem a hit iránti igény, már vártam, hogy lehessen erről beszélgetni. Nagy hatással volt rám akár az igehirdetése, vagy ahogy hallottam őt énekelni. Zengett a házunk, amikor ő leült, és zongorán kísérte az Istent dicsérő énekeket.

Az ő nevéhez fűződik az az egyetlen – unokatestvéri találkozóznak ál-

cázott – hittantábor, amelyben kisiskolásként részt vettem. A tábor után háromszor-négyszer átmásoltam azt a kis füzetet, amelybe jegyzeteltem, mert úgy éreztem, hogy még mindig nem elég méltóképpen szép hozzá az írásom. Ott íródott a szívembe ez az ének: „Eldőlt a szívemben, követtem Jézust”.

Itt tudod tetten érni a hitre jutásod?

Az biztos, hogy fontos volt ez a tábor, és az előbb említett gyászfolyamat is. Én inkább a folyamatot látom, és azokat az istenélményeket, amelyekkel megajándékozott engem az Úristen. Minthogyha nem kellett volna száznyolcvan fokot fordulnom, hanem kevesebbet, mert beleállítottak ebbe az irányba a szüleim annak idején. Nyilván ezt személyesen meg kell élni, de ennek nem egy alkalmát érzem, hanem ezt a sok emlékezetes istenközelséget.

Például az említett táborban égett belém, hogy nem elég a *majdnem*. Aztán volt egy másik szó – ez már a teológus időszakom végéhez kötődik –, ez a *mégis*. A teológián a búcsú-igehirdetésem alapja ez volt: „Láttam útjait, mégis meggyógyítom és vezetem őt” (Ézs 57,18). Az alkalmatlanságnak, a méltatlanságnak az érzésével indulva éppen ezt az ígét kaptam: Látom, hogy sokszor gyenge vagy, látom, hogy emberileg talán alkalmatlan vagy, de én mégis meggyógyítalak, vezetek, veled van az én „mégis-szeretetem”.

Mi az erőforrásod a Várpalotán és Tésén végzett gyülekezeti szolgálatodban?

Ezen a szolgálati területemen különösen érzem a háttérben elmondott imádságok erejét. Sorra kapom az ígéket is. Például azt, ami meghatározó a Várpalotára kerülésben: „Íme, nyitott ajtót adtam eléd, amelyet senki sem zárhat be...” (Jel 3,8).

Többször volt a várpalotai gyülekezettel kapcsolatban is előttem nyitott ajtó. Ott kezdtem a segédlelkész szolgálatomat. Nem volt más, akit oda helyezhetett volna a püspök úr. Egy év múlva, amikor megvolt a lelkészvizsgám, akkor is csak én álltam ott a gyülekezet előtt, de az ajtó bezárult, mert nem szeretett volna a gyülekezet női parókus lelkészt.

Aztán pontosan huszonöt évvel később engem is megkeresett a gyülekezet, hogy vállalnám-e a megüresedett lelkész állást. Igent mondtam, várva a további isteni vezetést. Tudtam, hogy az esperes úr melyik nap megy Várpalotára bejelenteni, hogy a hat megkeresett jelölt közül hányan vállalták a jelöltséget.

Aznap reggel újra ezt az ígét olvastam a nyitott ajtóról. Így én előbb tudtam, mint a presbitérium, hogy én leszek az egyetlen jelölt... Úgy is volt. Tehát a nyitott ajtó megvolt többször is, de ez, hogy senki se zárhatja be, 2014-ben adatott meg. Csodálatos egymásra találást éltünk meg a

gyülekezettel Várpalotán és Tésén is, aminek az öröme nem múlt el tíz év alatt sem.

Mi az, amit az interjú zárásaként fontosnak tartasz megosztani az olvasókkal?

Azt gondolom, hogy manapság az emberek nem értik vagy nem érzik a bűnnek a fogalmát. Manapság mindent szabad.

Számomra gyerekkoromban mellbevágó volt, amikor ezzel az ígével találtam szembe magam: „Nem veszed tudomásul, hogy téged Isten jósága megtérésre ösztönöz?” (Róm 2,4) Nagyon idegen volt nekem ez a kemény hang. Hogy lehet így beszélni? Ez nem fog odavonzani senkit! A szeretet hangjára van szükség... Mégsem tudtam szabadulni ettől az ígétől, újra meg újra előjött, hogy ez felelősség is, és tényleg szembe kell nézni azzal, hogy mivel viszonzom én azt a jóságot, amivel az Úristen megajándékoz.

Ez felnőttkoromban is visszaköszönt. Érdekes módon kerestem is a szigorú emberek közelségét. Emlékszem több nagy beszélgetésre. Egyszer egy mély hitű, kedves, idősebb testvérnővel beszélgettem. Nyilván komoly lelki munka, amikor az ember a mélységeket járja meg; és amikor utána beszéltem valakivel, ő sajnált emiatt. De én nem kényszerből mentem oda, nekem ez kellett! Áldás számomra, ha van lehetőségem átbeszélni, ami a lelkemben van.

Fontos üzenetként szeretném megosztani, hogy nem lehet a bűnt lesöpörni, semmibe venni, hanem szembe kell nézni vele, ha valamit elrontottam, elmulasztottam. Jó letenni, feloldozást kapni, és felszabadult lélekkel menni tovább.

**ERDÉSZNÉ
KÁRPÁTI JUDIT**

Az interjú a Magyar Evangélikus Rádiómisszió Lélekhangoló című műsorában hangzott el, és meghallgatható honlapunkon.

Újratervezés: konferencia Piliscsabán

Szenvedélybeteg-mentő konferenciát tartottak március 24–28. között a piliscsabai Béthel Evangélikus Missziói Otthonban.

Áldott napokat töltöttünk a piliscsabai Béthelben. Együtt voltunk orvosok, lelkészek, szenvedélybetegek, lelki sérültek és gyógyultak. Igehirdetés, éneklés, imaközösség, úrvacsora; előadások, szívünket szorongató beszámolók, bizonyágtételek, személyes beszélgetések segítették a jó irányú változást.

Az előadók bemutatták saját szolgálataikat, rehabilitációs munkájukat is. Szálakat kötöttünk és erősítettünk. Ez a munka csak hálózatban képzelhető el. Sok a baj, a nyomorúság, de tapasztaljuk, hogy szakmai-

sággal és Isten erejével, szeretetével lehet újat kezdeni.

Legközelebbi találkozásra a szarvasi misszióban kerül sor ősszel. Októbertől indul újra havi rendszerességgel az Újratervezés Klub a

Magyarországi Evangélikus Egyház Budapest VIII. kerület, Üllői út 24. szám alatti székházának alagsori helyiségében.

SZEVERÉNYI JÁNOS

E-mailben és telefonon lehet érdeklődni: janos.szeverenyi@lutheran.hu; 06 20 824 5463

Missziói otthon Felvidéken

Lóczy Tibor lelkész ünnepélyes kapunyitása

2024. december 3-án hivatalosan is megnyitotta kapuit a Bugány Miklós Evangélikus Konferencia- és Missziói Központ Tornalján. Az ünnepi istentiszteleten *Fabiny Tamás* püspök szolgált, valamint részt vettek *Ivan Elko* és *Ján Hroboň* szlovák evangélikus püspökök is.

Várják a konferenciákat, egyházi programokat szervező csoportokat és a pihenni vágyókat. Kívánjuk, hogy váljon a felvidéki központ valódi missziói otthonná!

További információk, kapcsolatfelvétel: tornalja.lutheran.hu

Tíz disznó a menyasszonyért, és mopani kukac ebédre

Bölcsesség a misszióban

Az éjszakai nagy eső után hedehté ágra süttött a nap. Az őserdei tisztáson húzódott meg úti célunk, egy ablak nélküli, fűtetős kunyhó, *Kangalu* otthona. A törzs vezetői már mind ott várakoztak ránk. Kangalu törzsfőnök üdvözlésünkre felállt kis faragott székeről, a kunyhóban tartózkodók is felálltak és kezét fogtak velünk, majd mindannyiunkunk elhelyezkedett előre kijelölt ülőhelyén.

Ezután következett a hümmögés ideje. Mintegy tizenöt percen keresztül. Nyilvánvaló, hogy nekem, eredményorientált európai embernek komoly erőfeszítembe került, hogy csendben maradjak, krárogjak és hümmögjek, amint azt a helyi protokoll megszabja. Azután megszólalt a törzsfőnök, és elkezdődött az érdemi megbeszélés.

A kulturális szokásokat – akkor is, ha azok számunkra furcsák, elképesztőek, logikátlanok, vagy éppen taszítóak – bölcs dolog megismerni és betartani egy messziről érkezettnek, így van ez a tanácskozások, megbeszélések menetével is. De így van ez sok más szokással is.

Egy nőnek nem lehet például magasabban a feje, mint a kunyhóban ülő férfiaké, ezért a kis tűzhelet egészen alacsonyra építik, ahol az asszonyok térdelve főznek, aztán csak a férfiak után, azok háta mögött ehetnek.

Étkezési szokásaikon – már amikor van ételük – szintén gyakran szörnyülködhetnénk. A szadzát vagy ugalit (vízben főtt kukoricalisztet) kézzel eszik, de étrendjükben szerepelnek például a szárnyashangyák, vagy a nagy termetű mopani kukac és a csirke bele is.

A lobola, a menyasszonypénz szintén szót érdemel. Ez a menyasszony ára, amit tehének, kecskék, tevék vagy disznók formájában, vagy készpénzben kell megfizetni a menyasszony szépségének és tanultságának függvényében. Példák végtelen sora

állhatna itt, hiszen a különböző országokban, de még egy-egy országon belül is változatos, színes megjelenési formáit láthatjuk a lakhatásnak, az öltözködésnek, az öröm, a bánat, a barátság vagy harag kifejezésének.

Könnyen megmosolyogjuk, elképeldünk, fintorgunk, esetleg ítékezünk ezeken a szokásokon. **Gyakran úgy érezhetnénk, hogy ők primitívek és mi felsőbbrendűek vagyunk, mindent jobban tudunk a bennszülötteknél. Azonban ne feledjük ennek a fordítottját sem.**

A régi időkben sokszor előfordult például, hogy egy misszionárius lelkes az őserdei hőségbe megérkezve, annak rendje és módja szerint elővette a Luther-kabátját, felöltötte magára és elkezdte igehirdetését. A helyi emberek nem tudták mire vélni a dolgot.

A fenti példák inkább külsőségek, a tradicionális hitvilággal kapcsolatban azonban Isten bölcsességére van szükségünk. Pápua Új-Guineában például úgy képzelik, hogy mindenben szellemek laknak; fáknak, szikláknak, forrásokban. Az elhunytak szellemei is részt vesznek a törzs életében, legalábbis egy ideig. A mindenütt jelenlévő szellemek sok szem-

pontól az emberekhez hasonlóak. Ha felbosszantják őket, ártanak, ha pedig kedvükben járnak, védelmezik az élőket, segítenek céljaik elérésében.

Meg kell értenünk és tisztelgetnünk kell tartanunk a helyi szokásokat, a gondolkodást, a viselkedési módokat. De nem a bűnt! Nem azokat a dolgokat, amelyek Istentől eltávolítanak, amelyek beékelődnek Isten és a mi személyünk közé.

A tradicionális hit és keresztyén hitvilág közötti óriási különbség csökkentése érdekében egyes misszionáriusok úgy gondolták, hogy a templom oltárára a keresz és a Biblia mellé odahelyezik a helyi bálványistenek fából faragott alakjait is.

Nem arról van szó, hogy az ő dalamvilágukat teljesen ki kell dobni, vagy hogy ne álljanak fel táncolni Istent dicsérő énekeik közben, hanem arról, hogy a bűnt bűnnek nevezzék, és szakítsanak annak minden formájával, és járjanak az Urunk által nekik kijelölt úton.

Kérjük Urunk vezetését ahhoz, hogy adjon nekünk bölcsességet, hogy jól tudjunk dönteni a bűn útja és az Úr útja között!

Az alábbi ige tanácsoljon minket bölcsességkeresésünkben: „A Krisztus beszéde lakjék bennetek gazdagon, úgy, hogy tanítsátok egymást teljes bölcsességgel és intsétek egymást zsoltárokkal, dicséretekkel, lelki énekekkel; hálaadással énekeljétek szívetekben az Istennek.” (Kol 3,16)

DR. BÁLINT ZOLTÁN

Milyen alapon állítjuk, hogy csak egy út van?

A vallások teológiája a keresztyén teológiának azon ága, ami a nem keresztyén vallásokkal mint teológiai kihívással foglalkozik. Ez nem pusztán elmélet; ha vannak szeretteink, barátaink, akik más valláshoz tartoznak, akkor ez számunkra is személyes kérdés.

Külső kihívást jelent a nyugati élet változása és az, hogy vallások sokasága él egymás mellett. Megszűntek a távolságok, amik segítettek a határozott vélemények megfogalmazásában. Több muszlimmal beszélgetve például rádöbbenünk arra, hogy vannak közös pontok a hitünkben.

A belső kihívás pedig maga a bibliai üzenet, ami részben jó hír: Jézus nem azért jött, hogy elítélje a világot, hanem hogy megmentse. Isten szeretete, irgalma, Krisztus váltsága egyetemes az emberiség felé. Ugyanakkor a rossz hír, vagyis a valóság az, hogy nem fog minden ember üdvözülni. Krisztus mindenkit megváltott, némelyek mégis megtagadják őt. Isten ereje, hatalma megnyilvánul, de a reakciók többfélék.

Mire elegendő az, ha a gondolkodók eljutnak addig, hogy Isten létezik? Más vallások hívei juthatnak-e igaz istenismeretre? Üdvözülhetnek-e, és ha igen, milyen alapon? Vagy egyáltalán nem? Logikai lehetőségek: egyik vallás sem igaz; mindegyik igaz; csak az egyik igaz; vagy mindegyik csak részben igaz. Az utóbbi szimpatikus a korszellem számára. A keresztyén álláspont szerint minden vallásban vannak igazságlemek, de amelyik teljesen igaz, az a keresztyénség.

Nem létezik „közös lényeg”

Mi az igazság? Ha mindenki számára más, akkor nincs miről beszélnünk. A valóság egy eszmerendszer dogma-

tikába zárva vagy egy tudatállapot? Hol található meg? A természet rendjében? Esetleg egy könyvben jelenik meg? Vagy egy személyben nyilvánul meg, aki maga az igazság? Sokféle vélemény van az igazságról. Egyesek szerint van egy közös lényeg, és a vallások ennek különböző formái.

Ugyanakkor éppen a vallástudomány mutatta ki, hogy nem létezik olyan, hogy a vallás, hanem csak egyes konkrét vallások vannak, és ezek üzenetüket tekintve sokszor köszönőviszonyban sincsenek egymással. Ha a vallásokat önmagukban tanulmányozzuk, akkor látható, hogy nincs egy közös eredetük, és egy közös lényeg sem lehet beazonosítani közöttük. Egy Isten van vagy sok, vagy nincs, vagy személytelen? Ezek egymást kizáró dolgok.

A zsidó-keresztyén kinyilatkoztatás a többtől független folyamatként van jelen az emberiség történelmében.

Ki üdvözülhet?

Az üdvözülés lehetőségét illetően három fő modell létezik: Az exkluzivista (kizárólagos), az inkluzivista (bezárlólagos) és a pluralista (több lehetséges).

A kizárólagos szerint Isten megismerése és az üdvözülés csak a kiválasztottak számára lehetséges. Más vallások üdvözítő értéke eszerint nulla vagy kétséges.

Az inkluzivizmus szerint csak a hívők számára biztos az üdvösség, de mások számára is lehetséges a saját vallásuk ellenére vagy annak segítségével, ha azt komolyan élik. Más vallások üdvözítő értéke eszerint viszonylagos, esetleges.

A pluralizmus a 20. században jelent meg. Eszerint több út van, a saját vallása által bármilyen vallású ember számára lehetséges az üdvösség.

A Bibliának viszont egyetemes emberképe van. Közös a teremtettségünk, a lázadásunk. Az ítélet és az ígéret az egész emberiségnek szól. Pál athéni beszédében (ApCsel 17,26) van egy érdekes mondat: „Az emberi nemzetséget is egy vérből teremtette, hogy lakjon a föld egész felszínén... hogy keressék az Istent, hátha kitapinthatják és megtalálhatják, hiszen nincs messze egyikünkől sem, mert őbenne élünk, mozgunk és vagyunk. Bizony az ő nemzetsége vagyunk.”

Nem semmi a választott nép egy képviselőjétől, hogy deklarálja az egységünket Isten előtt. A jelenések könyvében a végítéletkor is az egész emberiségről van szó. Az emberiség közös eredetét, azonos állapotát hirdeti a Biblia, és az üdvörténetet az ismert emberi történelem részeként ábrázolja. Ami az egész emberiség drámája.

Izrael Istenétől a Krisztusban való hitig

Isten népe és a többi nép az Ószövetségben eléggé elkülönül. Ábrahám megáldásának a célja, hogy más népek számára is áldássá lehessen. A kiválasztottság lényege az, hogy Izrael mások számára erkölcsi értelemben világossággá legyen.

Az Úr ábrázolhatatlan, féltőn szerető, aki szövetséget köt egy néppel. Ez példátlan a vallástörténetben. Összehasonlíthatatlan a népek isteneivel, de minden emberi elképzeléssel is. Ő az egyetlen létező Isten.

A népek isteneiről negatív kép van a Bibliában. Amit imádnak, amit az a bálvány megjelenít, az visszahat rájuk, a készítőik hasonlóvá lesznek hozzájuk. Ezek üres, hiábavaló dolgok. A lényeg, hogy minden népnek meg kell ismernie Izrael Istenét.

Az Újszövetségben végig megjelenik, hogy üdvösség egyedül Krisztus által lehetséges, ő az út, az igazság és az élet. Nem adatott más név, amely által megszabadulhatnánk. A Krisztus előtt élők hogyan üdvözülnek? Krisztus meghalt az előző bűnökért is, és Isten elnézi a tudatlanságot (Zsid 9,13).

A zsidók tudták, hogy bűnösök, hogy Isten megbocsát, de hogy milyen alapon, azt nem. A zsidók és a népek a nekik adatott világosság alapján ítéltetnek meg, hogy engedelmeskedtek-e a törvénynek és a lelkiismeretüknek (Róm 2).

Aki hallotta a tiszta evangéliumot, az az alapján ítéltet meg, hogy hisz-e benne, hű-e hozzá. Aki pedig még nem hallotta, arra a Krisztus előtt élők helyzete vonatkozik. A kérdés az, hogy tudja-e az ember, hogy Isten bocsánatára szorul. Aki hallja az evangéliumot, az a szent Isten jelenlétében döbben rá arra, hogy bűnös, és szüksége van a Megváltóra.

Hit és tettek?

Isten mit fogad el? Csak a tudatos hitet, vagy azt is, ha valaki tudja, hogy bűnös, és reméli, hogy Isten megbocsát, de nem tudja, hogy milyen alapon? Mennyit kell ismerni az igazságból ahhoz, hogy üdvözüljön valaki?

Máté evangéliuma 25. fejezetében olvassuk, hogy az utolsó ítéletkor Krisztus maga elé hívja a népeket (nem az egyháztagokat!), és kiválasztja azokat, akiknek azt mondja, hogy gyertek, mert amikor börtönben voltam, meglátogattatok, amikor éheztem, enni adtatok (Mt 25,34–40). Azok pedig csodálkoznak, hogy mikor tettük ezt veled? Erre azt mondja Jézus: Amikor atyámfiai közül a legkisebbel ezt tettétek, akkor velem tettétek.

Nem a cselekedetek általi megigazulást akarom hirdetni, de azt igen, hogy Jézus ezzel azt mondta, hogy lesznek meglepetések az ítéletkor.

Olykor tapasztaljuk egyes vallásokban, hogy annyira elő van készítve Is-

ten útja, annyi mindent „tudnak” róla, hogy ha meghallják az evangéliumot, könnyen befogadják. Vagy vannak emberek, akik azt mondják, hogy Isten léte számukra sosem volt kérdés. Mert valahol valami érintette őket.

A Biblia ezekben a kérdésekben is tesz látszólag egymásnak ellentmondó kijelentéseket. Ezek valójában nem ellentmondások, hanem különböző élethelyzetekre vonatkoznak. Pál szerint hit által igazulunk meg, Jakab szerint cselekedet által. Pál arról beszél, hogy nem a törvény cselekvése által igazulunk meg, Jakab pedig arról, hogy nincs olyan hit, amiből ne következnenek cselekedetek.

Hirdetni kell Krisztus örömhírét

Keressük a reménységet a szereteteink számára, akik talán eljutottak addig, hogy Isten van, és úgy haltak meg, hogy reménykedtek Isten irgalmában. Elég-e a reménység?

Sok vallás „üzleti alapon” működik. Ha az ember vétkezett, utána igyekszik valami jót tenni. De aki becsületesen gondolkodik, az éppen a vallása miatt juthat arra a felismerésre, hogy nem tud elég jó lenni, és Istenhez kiálthat irgalomért. De ez elég?

Isten csak Krisztusért bocsát meg. De ennek biztosan tudatában kell lennie az embernek, evangéliumi hitben kell lennie, vagy elég ez a reménység? Az biztosan tévedés, ha valaki ezen gondolkodva arra jut, hogy akkor nem is kell hirdetni az evangéliumot.

Ákárhol is állunk a spektrumon keresztyénként, akármilyen reménységünk is van, **a keresztyénség küldetése Krisztus evangéliumának a hirdetése, mert mindenkinek erre van szüksége.**

SZALAI ANDRÁS

apologia.hu

A teljes előadás meghallgatható:

Amerikába mentem, mesterségem címere...

Keserű Gerda sok tehetséggel megáldott hölgy. Istent szolgálja teljes időben tíz éve, de többek között hobbiból fotózik, tévéműsört készít, ír. Szíve leginkább a fiatal felnőttekért dobog, és azért, hogy összekapcsolja őket az Istennel. Missziós szolgálatát a Timóteus Társaságban kezdte, ma az Igazság Plántálók keretei között folytatja. Újabban Isten Amerika felé hívja.

In medias res: Miért éppen Amerika?

Tizenöt éve járok Amerikába. Először csak a kíváncsiság vitt oda, aztán a szolgálat miatt kezdtem el kijárni. Évente nagyjából másfél-két hónapot töltöttem ott. Az első úton még csak két embert ismertem, ez napjainkra már kétszáz-háromszáz fő. Nyáron – mint ahogy tavaly is – Los Angelesbe utazom, és keresem Isten akaratát abban, hogy akár oda is költözök később.

Nagyszerű és áldott dolgok történeke arra felé.

Igen. Nagyon meglepődtem, mert nem számítottam arra, hogy milyen nagy a keresztyének hite és aktivitása pont ott, ahol sokan csak bulikat, drogokat, mámort sejtenek, meg mindent, ami ugye Hollywood. Én azt tapasztaltam, hogy hiába nagy a sötétség, ott még jobban látszik a világosság, Jézus.

Az örömhír sok platformon szól: odaszánt hívők mozgalmakat, eseményeket szerveznek nem hívők elérésére Jézus nevének felemelésével, aki munkálkodik is az emberekben. Sokan újjászületnek, függőségekből szabadulnak, megtapasztalják Isten feltétel nélküli szeretetét.

Tavaly ilyen eseményen voltam például a Santa Monica kikötőben is, valamint lezárattuk Hollywood egyik leghíresebb utcáját, a Hollywood Boulevardot, hogy ott szervezzünk egy rendezvényt. Mindenhol több száz embernek beszéltünk Jézusról, nagy nyitottságot és érdeklődést tapasztaltunk, és meg is tértek sokan.

Vajon mi győzi meg ezeket az embereket?

A Szentlélek és az élő Ige. A hosszabb válasz: ahol az igazság sallangmentes

módon hangzik el, arra vevők az emberek. Nem kell finomkodni vagy félni, ha az örömhír a téma. Megvan az ereje, hogy életeket változtasson meg.

Van-e olyan evangelizációs élményed, amit szívesen elmesélnél az olvasóknak?

Sok van, egyet szívesen elmesélek. Két barátnőmmel Los Angeles belvárosában ebédeltünk egy helyen, és köszönetképpen megkérdeztük a pincér srácot, hogy imádkozhatunk-e érte. Erre ő nagyon értetlenül nézett. Kiderült, hogy nem tudta, hogy mit jelent az ima. Megdöbbsentem, hiszen egy huszonhat éves, jól szituált, Z generációs fiatalról volt szó. Megindultam rajta, gondoltam, itt azonnal cselekedni kell.

Végül megosztottuk vele azt, amit Jézus tett, ő pedig figyelt, azután kifejezte a szándékát, hogy megismerked-

ne Jézussal. Imádkoztunk érte és segítettük neki ebben, valamint meghívtuk egy későbbi eseményünkre is. Nagyon sok hasonló történetem van nemcsak Amerikából, hanem itthonról is.

Az a hosszú távú ötleted, hogy elköltözzöl az Egyesült Államokba. Mi fogott meg téged ennyire abban az országban?

Ezt Isten érlelgeti bennem már négy éve, még ízlelgetem. Meglátjuk, mi lesz, még semmi sem biztos. Nem is feltétlen az ország vonz, hanem szeretem az emberek nagyvonalú szívét, a bátorság kultúráját: mernek nagyban gondolkodni és tetterre készek. Mindig lenyűgöz a nyitottságuk, problémamegoldásuk, vendégszeretetük, segítőkészségük.

A munkamorál erős, a szolgáltatásaik nívósak, az eladók, szolgáltatók alázatosak, kedvesek. Érzem ott a szabadságot, valamint azt, hogy tördönek egymással az emberek, például csak úgy szóba elegyednek az utcán, vásárlás közben. Hiányzik is mindez nagyon, mikor visszajövök Magyarországra. Viszont nagy a magány és sok a szükség ott is.

S mi az, ami kevésbé tetszik ott, vagy megnehezíti az ottlétedet?

Látni a magányt, a szeretetétlenséget, áthidalni a távolságokat. Bár mindenki nagyon közvetlen, ott kevesebbet találkoznak szándékosan az emberek egymással. Nincs úgy, mint itthon, hogy munka után összefutunk még

egy kávéra beszélgetni. Nagyon a távolságok, így sokat vezetnek, utaznak, az autó a második otthonuk. A munka teszi ki életük nagy részét, így sokaknak csak gyors, fel-színes mikrokapcsolódásra van idejük, és hosszú tervezés szükséges akár egy családi találkozéhoz is.

Gerda, dinamikus életet élsz, és látszólag életvidám, tettekre kész hölgy vagy. Van olyan, mikor elcsüggedsz?

Köszönöm! Krisztus nagyon izgalmas élettel ajándékozott meg, ezért hálás vagyok. De természetesen előfordul, hogy elcsüggedek vagy aggódom. Ez általában akkor történik, mikor leveszem a tekintetem Jézusról, és eltávolodom a céloimtól, vagy magam próbálom betölteni a szükségeim. Hamar kiderül, hogy véges vagyok. Viszont a keserűségre kifejezetten vigyázok; nem vagyok hajlandó magamnak megengedni, hogy meggyökerezzen bennem. Mindig emlékeztetnem kell magam az Igére, amivel Isten elhívott a kezdetekben is: „Keressétek először Isten országát és az ő igazságát, és mindezek ráadásaként megadatik majd nektek” (Mt 6,33).

Isten még a csüggedéseidet is felhasználja az evangelizációban.

Igen! Egyszer szellemi-lelki beszélgetést folytattam két nem hívő lánnyal, négy órán keresztül beszélgettünk egy kávézóban. Akkor éppen nagyon magam alatt voltam. Elmondtam nekik az összes akkori gondomat, amivel akkor küzdöttem, filter nélkül. Nagyon mély beszélgetés alakult ki, a végén megköszönték, hogy ennyire őszinte voltam velük. Azt mondták, hogy ez segített nekik megismerni egy „hús-vér keresztyént”. Persze ehhez a Szentlélek vezetése kell.

Te hogy látod: a mai fiataloknak van példaképük? Vagy pontosabban: van elérhető példakép a közelükben?

Azt tapasztalom, hogy a mai fiatal lányoknak vagy nincsen, vagy elég sekélyes példaképük van: néhány influenszer. Nincs olyan, aki közel állna hozzájuk és ismerné a mindennapi életüket. Felelősségemnek érzem,

hogy a környezetemben betöltsem ezt az űrt. Ez Isten kegyelme, aki sok lehetőséget ad erre.

Szerinted működik még a 2020-as években az utcai evangelizációs forma? Vagy már inkább a kapcsolati, személyes evangelizáció?

Szerintem mindkét formának megvan a helye, és kell is gyakorolni őket. Nem hiszem, hogy az emberek ne lennének fogékonyak arra, hogy halljanak Jézusról az utcán, vagy ne fogadnának el imát, ugyanis nem ezt tapasztalom.

Fontos a megközelítés és a világos üzenet. Figyelni kell Istenre és az adott emberre is. Nem lehet személtelen az üzenet, bár a lényegének ugyanannak kell lennie: Jézus és a keresztség. Az Igazság Plántálókkal és más hívőkkel is szoktam menni utcára, parkokba beszélni Jézusról, és nagyon sok jó tapasztalatom van. Ilyenkor mindig arra figyelek, hogy a lényeg, az üzenet elhangozzon: tudja meg a másik ember, hogyan kezdheti el a hitéletét ő maga is, ami nem beleszületéssel jár. A közvetlen környezetemben lévőkkel is számos jó beszélgetés alakul ki a mindennapokban, vagy akár előre lebeszélve.

Fontosnak tartom, hogy Isten a hívőket tanítványok képzésére hívta el, az pedig többszöri, tudatos beszélgetés alatt történik meg. Ez a rész fontosabb,

mivel egy újszülött csecsemőt sem hagynánk az utcán. Tehát ha valaki átadja az életét Jézusnak, érdemes őt valakire rábízni, vagy bevonni egy közösségbe, ha velünk nem tud találkozni.

Említetted az imént az Igazság Plántálókat. Mit lehet tudni róluk?

Az IP Magyarországon 2021-ben jött létre. Egy külföldi házaspár álmodta meg és alapította, majd csatlakozott hozzájuk másik két ember, akik segítettek továbbépíteni. Egy év múlva Angliában is alakult egy ilyen közösség, és ha Isten vezet, lesz még több. Jelenleg tizenkilenc misszionáriusunk van négy különböző országban, és három gyülekezetet plántáltunk. Célunk Jézus Krisztus életváltóztató igazságát plántálni emberek szívébe mindenütt, ezáltal felkészíteni, bátorítani és inspirálni őket arra, hogy ugyanezt tegyék ők is.

Kedves Gerda! Mit üzensz az olvasóknak?

Mindenkinek ajánlom, hogy ha még nem hozta meg a döntést, akkor mihamarabb adja át az életét Jézusnak és hívja be őt az életébe Megváltóként. Nem fogja megbánni! Életem legjobb döntése volt, hogy annak idején, miután ezt megértettem, meg is léptem. Azóta is kézen fogva élhetem vele az életem, amiben vezet, őv, beszélgetünk, átélünk dolgokat, segítünk másoknak. Rengeteg barátot adott, új családot és sok-sok kalandot. Ez bárkié lehet, nem magamnak köszönhetem.

Keresztyénként el kell hinnünk, hogy mindenünk megvan, ami szükséges, sőt a bőséges élet is rendelkezésünkre áll, ha megragadjuk. Isten gyermekeiként fel vagyunk hatalmazva egy győztes életre. Jó, ha újra és újra emlékeztetjük magunkat erre az igazságra.

MUZSLAI-BÍZIK BENCZE

A csodák valódi célja

Egy túléléstörténet fizikai és lelki dimenziói

Igaz történet

Matlaszkovszky Miklóst, a hetvenkilenc éves vitorlázót 2024. szeptember 28-án egy vitorlásversenyen éjjel baleset érte. A viharossá fokozódó szélben hajója lefeküdt a vízre, és ő a vízbe esett. Profi mentőmellénye automatikusan felfújódott és a vállrészén lévő lámpa villogni kezdett. A hullámok egyre nagyobbak lettek, a Balaton vizének hőmérséklete 15°C volt. Miklós segítségért kiabált úgy, hogy tudta, nincs senki a közelében, telefonja pedig a Balaton fenekén végezte.

A versenyben részt vevő hajókon nyomkövető volt, a szervezők így vették észre, hogy Miklós hajója nem szokványos mozgást végez, gyanakodni kezdtek, hogy valami baj lehet. A kiérkező helyszínelők megtalálták a hajót, Miklós nélkül. A vízimentők különböző kikötőkből négy mentőhajóval indultak Miklós keresésére, akiben fogyni kezdett a remény. A kihülés következtében a halál elkerülhetetlenségében való megnyugvás és békeség uralkodott el rajta. Imádkozott és gondolatban elbúcsúzott szeretteitől, barátaitól. Végül a Keszthelyről érkezett hajó találta meg. Másfél órát töltött a vízben. A helyi kórházban megállá-

pították, hogy a kihülésen kívül nincs semmi baja.

Délután egyik sporttársa elvitte az eredményhirdetésre, ahol hatalmas ovációval fogadták a versenyzők, a szervezők és a mentésben részt vevő vízimentők. Nagy tortával várták, melynek közepén cukorból az élet-

korára utalva egy nulla volt. Újszülöttest láttak benne, újra megszületett.

Miklós megmenekülésében, túlélésében számos valós emberi tényező szerepelt: fizikai erőnléte – hetvenkilenc évesen is naponta száz fekvőtámaszt csinál –, nincs elhízva, évekkel ezelőtt letette a cigarettát,

Szerencse vagy Isten?

Világnézettől függetlenül az emberek túlnyomó többsége szerencséről, mázról, kedvező csillagzat alatti születésről beszél. De a magukat keresztyénnek mondók miért szerencséjével magyarázzák egy történet pozitív kimenetelét?

Négy válasz született bennem erre a kérdésre:

1. Emögött nem kell tudatosságot keresni, mert spontán megnyilvánulás.
2. A hívők többsége nem képes minden emberi tényező mögött Istent látni. Ennek oka az lehet, hogy olyan Istent képzelnek el, aki távol van, nem a mindennapok Istene.
3. Lehet, hogy szégyellik mások előtt Isten nevét a szájukra venni. Én is sokáig ilyen voltam. Istennel kapcsolatban mások előtt szemérmesek vagyunk.
4. Félnék kimondani, hogy Isten segített, mert ennek a vallomásnak következménye lehet. Mi lesz, ha Isten egyre mélyebben be fog mutatkozni nekem, én pedig nem akarom a lelki komfortzónámat feladni? Inkább maradok a magam által kialakított hitvilágnál, amibe belefér a szerencsefaktor is.

A Biblia is beszél szerencséről, szerencsés útról, de a Szentírásban Isten tesz valamit szerencsésé, ő adja a kedvező körülményeket.

hajóján nyomkövető volt, mentő-mellénye csúcsmínőségű, a verseny teljes ideje alatt figyelték a hajók mozgását, valamint a legmodernebb mentőhajók és profi személyzet vett részt a mentésében.

A történet lelki dimenziói

Másfél órát tölteni magas hullámokban, tizenöt fokos vízben, idősen, ezt túlélni minden káros következmény nélkül a csodák kategóriájába tartozik. Általában a megmagyarázhatatlant nevezzük csodának.

Azt gondolom, hogy a csodákkal kapcsolatban súlyos tévedésben vagyunk. Hogy miért voltak és vannak ma is csodák, azt Lázár feltámasztása történetének bevezetőjéből tudhatjuk meg: „Jézus nyíltan megmondta nekik: Lázár meghalt. Örülök, hogy nem voltam ott: tiértetek, hogy higgyetek.” (Jn 11,14b–15a) Minden csoda magyarázata itt található. Lázár azért halt meg, én pedig azért megyek feltámasztani – mondta Jézus –, hogy ti higgyetek. A csoda nem más, mint Isten bejelentkezése: itt vagyok, jelen vagyok! A csodák célja nem az, hogy valaki meggyógyuljon, életben maradjon, feltámadjon, hanem annak közlése, hogy Isten van jelen. Ő cselekszik, hogy jelenlétét megtapasztaljuk, egy esemény kapcsán találkozzunk vele. A

gyógyulás, a megmenekülés, a túlélés a csoda hozadéka, nem a lényege.

Ugyanúgy csodákat élünk át, mint Miklós, csak nem vesszük észre. Hány és hány láthatatlan csoda ér bennünket nap mint nap! Ezeket keresztül hányszor jelezte Isten: Itt vagyok, jelen vagyok, meg akarlak szólítani. Szomorú, hogy nekünk oly sok minden természetes, ezért Isten jelzéseit észre sem vesszük. Így tekintünk tehát erre a csodára is, hogy Miklós itt van közöttünk. Isten jelezte a vele törtéteken keresztül neki és nekünk is: Itt vagyok, jó tervem van veled.

A csoda nem más, mint Isten bejelentkezése: itt vagyok, jelen vagyok!

Miklóstól többször hallottam: „Úgy látszik, azért éltem túl a vízi balesetet, mert még valamilyen dolgom van ebben a világban”. Két ige jutott eszembe ennek kapcsán. „Szeret az Úr, azért nincs még végünk, mert nem fogyott el irgalma: minden reggel megújul.” (JSir 3,22–23) **Boldog ember az, aki nem csak egy túlélés okán, hanem életének minden napján azt éli meg, hogy Isten szereti, irgalmasságával körülveszi.**

Szólni kell azokról is, akik felteszik a kérdést: Aki tegnap még élt, de mára

meghalt, azt nem szerette Isten? Aki nek fiatalon vége lett, azt nem szeretete, azzal nem volt irgalmas? A mindek feletti, mindent tudó, mindenkit egyformán szerető Isten nem kérhető számon, nem bírálható. Amennyit kijelent nekünk önmagáról, rólunk és másokról, annyit kell elfogadnunk.

A másik igever: „...adtam neki időt, hogy megtérjen” (Jel 2,21a). Ez nem csak Miklósnak szól, hanem nekünk is. Miért élünk még, miért értük meg a mai napot? Azért, hogy időt kapjunk a megtérésre. Az idézett bibliai versnek van egy tragikus folytatása, a mondat másik fele: „...de nem akar megtérni...” (Jel 2,21b).

A „de nem akar” tudatos elutasítás. Olyan, mintha Miklós azt mondta volna a mentésére érkezett hajó személyzetének: Nem akarom, hogy kihúzzatok, majd én megoldom a magam erejéből. Mint amikor az ember jó cselekedeteivel, humanizmusával, vallásosságával, a maga által kitalált és dédelgett hitével akar Isten színe elé állni, önmagát megmenteni. Ez életveszélyes.

GARÁDI PÉTER

Berlini mozaik

Európai Evangelizációs Kongresszus

Ezer igehirdető találkozott Berlinben május 27. és 30. között a Billy Graham Társaság meghívására. Huszonhét előadó tizenhét országból érkezett. Minden európai ország képviseltette magát, oroszok és ukránok is. Egy ukrán testvér arról számolt be, hogy a háború kitörése óta megteltek az imaházak, sok ezren megtértek.

Az evangelizáció és misszió bibliai alapjairól, a Szentírás hitelességéről, a ma is átélhető ébredésekről és az azt követő üldöztetésekről is szó volt.

Egy svéd lelkész arról szólt, hogy a világ második legszekularizáltabb országa az övé, mégis az ő gyülekezetében kilencszáz volt muszlim van. Soha ennyi Mohamed nevű tagjuk még nem volt.

Ulrich Parzany nyolcvannégy éves német evangélikus lelkész, evangelizátor az evangelizáció bibliai alapjairól beszélt. Franklin Graham nyolc angliai városban tervezett evangelizációt, de mivel kiállt Páivi Räsänen tanúságtétele mellett, az angol sajtó elnevezte gyűlölet-igehirdetőnek, és lemondták az ottani szolgálatát. Bírószágra került az ügy, a Billy Graham Társaságnak adtak igazat.

A kongresszuson született egy nyilatkozat is, amelyet a későbbiekben közkinccsé teszünk.

Szeverényi János – képekkel színesített – beszámolója a hátsó borítón folytatódik.

A MINISTRY OF BILLY GRAHAM
EVANGELISTIC ASSOCIATION

EUROPEAN
CONGRESS on
EVANGELISM

BERLIN 2025
27-30 MAY

Berlini evangelizációs kongresszus

Három országért (Oroszország, Ukrajna, USA), három elnökért és a békéért imádkozott ezer igehirdető Franklin Graham vezetésével.

Sok ezer mártír nevét olvashattuk a kivetítőn, többek között Dietrich Bonhoefferét.

„Az én országomban keresztyénnek lenni bűncselekménynek számít.

Templomokat dóze-rolnak le, lelkészeket kínoznak börtönök-ben... – Az evangeli-zációnak ára van.

A Billy Graham Tá-rsaság közbenjárására mégis újraépülnek lebontott templo-mok.”

(Egy afrikai püspök)

Päivi Räsänennel Billy Graham unokája, Cissie Graham Lynch készített interjút. A korábbi finn belügyminiszter ellen 2019 óta folyik eljárás, mert a Római levél alapján kritizálta egy-háza vezetőit, akik támogatásukról biztosították a Pride-felvonulást. Az interneten is megjelentek írásai. Számtalan kihallgatás, tárgyalás után még mindig nem zárult le az ügye. Akár kétévi börtönbüntetést is kaphat.

A 2025-ös év igéje:

„Mindent vizsgáljatok meg: a jót tartsátok meg!” (1Thessz 5,21)